

Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag i 2017

Rapport fra Beregningsutvalget august 2018

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Rapporten utgitt i 2018

Innhold

1 Innledning og mandat	5
2 Sammendrag	9
2.1 Utgifter til personer som utløser integreringstilskudd – samlet resultat for 2017	9
2.2 Forholdet mellom beregnede utgifter og integreringstilskuddets satser i 2017	11
2.3 Kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap	12
2.4 Forholdet mellom beregnede utgifter og norsktilskuddet	13
2.5 Totalutgifter – utvikling over tid	13
3 Nåværende tilskuddsordninger	15
3.1 Integreringstilskuddet	15
3.2 Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	17
4 Kartlagte utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse	18
4.1 Kort om metode og representativitet	18
4.2 Oppsummering av administrasjonsundersøkelsen	20
4.3 Resultater per utgiftsområde	23
4.4 Variasjon mellom kommuner	31
5 Kartlagte utgifter til sosialhjelp og introduksjonsstønad	34
5.1 Utgifter til utbetalt sosialhjelp	34
5.2 Utgifter til utbetalt introduksjonsstønad	36
5.3 Utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad sett i sammenheng	38
6 Kartlagte utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap	40
6.1 Målgruppe og utvalg av kommuner	40
6.2 Deltakere og undervisningstimer	41
6.3 Utgiftsnivået i utvalgskommunene	42
6.4 Fordelingen av utgifter på ulike områder	44
7 Tilskuddenes dekningsgrad og endringer over tid (2013–2017)	45
7.1 Forholdet mellom beregnede utgifter og integreringstilskuddet i 2017	45
7.2 Utgifter til personer som utløser integreringstilskudd – endringer over tid	47
7.2.1 Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse	48
7.2.2 Endring i målgruppens sammensetning	49
7.2.3 Samlede utgifter per person som utløser integreringstilskudd – endring over tid	50
7.3 Forholdet mellom beregnede utgifter og norsktilskuddet i 2017	52
7.4 Utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap – endring over tid	54
8 Beregningsutvalgets kartleggingsmetoder	56
8.1 Målgruppen	56
8.1.1 Personer som utløser integreringstilskudd	57
8.1.2 Personer som utløser tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap .	58
8.2 Sosialhjelp	59
8.2.1 Bruk av KOSTRA	59
8.2.2 SSBs kontroll av data	59
8.2.3 Beregning av utgifter til utbetalt sosialhjelp	60
8.2.4 Vurdering av datakvalitet	60

8.3	Introduksjonsstønad	61
8.3.1	Bruk av KOSTRA og SSBs kontroll av data	61
8.3.2	Beregning av gjennomsnittlige utgifter til utbetalt introduksjonsstønad per person	62
8.3.3	Vurdering av datakvalitet	62
8.4	Integreringstiltak og administrasjon av disse.	62
8.4.1	Valg av kommuner.	63
8.4.2	Gjennomføring av undersøkelsen.	63
8.4.3	Kartlagte utgiftsområder.	63
8.4.4	Beregning av en gjennomsnittsutgift per person per år	67
8.4.5	Vurdering av datakvaliteten	68
8.4.6	Kvalitetssikring	70
8.5	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap	70
8.5.1	Kartlagte utgiftsområder.	70
8.5.2	Utgiftsbegreper	71
8.5.3	Beregning av utgifter per time	71
8.5.4	Vurdering av datakvaliteten	72
8.6	Kommunale helsetjenester	73
Vedlegg	. . . . .	75

1 Innledning og mandat

Beregningsutvalget ble oppnevnt av Kommunal- og arbeidsdepartementet i 1990 som en praktisk oppfølging av St.meld. nr. 61 (1989–90). Utvalget har siden 1991 gjennomført en årlig kartlegging av de kommunale utgiftene til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Beregningsutvalget legger med dette fram sin 27. rapport¹.

De kartlagte utgiftene sees opp imot integreringstilskuddet og tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (norsktilskuddet). Kartleggingens målsetning er å gi et så korrekt bilde som mulig av kommunenes utgifter til personer som utløser disse to tilskuddene.

Beregningsutvalgets oppdrag er å kartlegge kommunenes samlede utgifter. Metodene for innsamling og kvalitetssikring av tall og beregninger er derfor utformet med dette for øye. Beregningene er ikke ment for å gi sammenlignbare fordelinger etter tjenestoområde. Resultatet av kartleggingen inngår i regjeringens beslutningsgrunnlag for tilskuddordningenes satser. I kapittel 3 blir de nåværende tilskuddsordningene grundig beskrevet.

Det året en flyktning bosettes i en kommune og i de fire neste årene, skal integreringstilskuddet dekke kommunens gjennomsnittlige utgifter til bosetting og integrering. Dette inkluderer utgifter til sosialhjelp, introduksjonsstønad, samt integreringstiltak og administrasjon av disse til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag.

Ved hjelp av spørreskjemaer til 19 utvalgskommuner er det innrapportert opplysninger om utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Denne spørreskjemaundersøkelsen blir gjort fordi det ikke er mulig å hente ut disse opplysningene direkte fra allerede eksisterende kommunerapportering. I rapporten blir denne kartleggingen omtalt som administrasjonsundersøkelsen, og resultatet av denne utdypes i kapittel 4.

Utgifter til utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad innhentes ved hjelp av KOSTRA-tall² bearbeidet av Statistisk sentralbyrå (SSB). Kapittel 5 presenterer resultater for utgifter til utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad i 2017.

1 Tidligere rapporter fra årene 1990–2016 er tilgjengelig på www.imdi.no

2 KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. KOSTRA innhentes og bearbeides av SSB.

Tilskudd for opplæring i norsk og samfunnskunnskap tildeles kommuner som tilbyr voksne innvandrere denne undervisningen. Plikt og rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap reguleres etter introduksjonsloven. Kapittel 6 beskriver utgiftene til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i utvalgskommunene. I hvilken grad integreringstilskuddet og norsktilskuddet dekker de kartlagte utgiftene presenteres nærmere i kapittel 7, sammen med utviklingen over tid.

Kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger, tildeles et særskilt tilskudd som utbetales i tillegg til det ordinære integreringstilskuddet. Utgifter til enslige mindreårige, samt særskilt tilskudd til denne gruppen, kartlegges gjennom et eget spørreskjema til utvalgskommunene og er beskrevet i en egen rapport; *Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige flyktninger i 2017*. Her legger Beregningsutvalget fram en særskilt sammenstilling og analyse av resultatene for denne gruppen.

Beregningsutvalget har brukt samme metodikk i kartleggingen som tidligere år. Statstilskudd (bortsett fra integreringstilskuddet), refusjoner, salgs- og leieinntekter og andre inntekter på områder som inngår i undersøkelsen blir fratrukket. Det foretas ikke noen korrigerende eller analyser av de utslagene målgruppen gjør på kommunenes rammetilskudd eller skatteinntekter, med unntak av rammeoverføringer knyttet til kvalifiseringsprogrammet, ekstratiltak i grunnskolen og barnehage. Engangstilskuddet som utbetales sammen med integreringstilskuddet ved bosetting av barn 0-5 år (barnehagetilskuddet) blir også fratrukket.

Beregningsutvalget viderefører praksis fra 2016-kartleggingen, og tar ikke med inntektene fra ekstratilskuddet på 100 000 kroner per enslig mindreårig som ble førstegangsbosatt i 2017. Årsaken er at utvalgets kartlegging inngår i grunnlaget for fremtidig justering av det ordinære statlige integreringstilskuddet. Ekstratilskudd i 2016 og 2017 var midlertidige stimuleringsstilskudd for raskere bosetting, og utvalgets vurdering var at dette midlertidige tilskuddet ikke burde påvirke beregningene for kartleggingen. Dersom ekstratilskuddet legges til i beregningene, vil dette naturlig nok bidra til en bedre utgiftsdekning.

Mandatet for 2017-kartleggingen lyder:

Beregningsutvalget skal hvert år kartlegge kommunenes utgifter til bosetting og integrering. Kartleggingen må tilpasses det til enhver tid gjeldende regelverk.

Integreringstilskuddet

Beregningsutvalget skal hvert år innhente, gjennomgå og presentere kommunenes utgifter når det gjelder bosetting og integrering av flyktninger som omfattes av integreringstilskuddsordningen.

Beregningene skal gi et så korrekt bilde som mulig av kommunenes utgifter til personer som utløser integreringstilskudd. Kommunenes utgifter knyttet til de årskullene og gruppene som til enhver tid er omfattet av integreringstilskuddsordningen skal fremgå i rapporten.

Beregningsutvalget skal drøfte og analysere resultatene fra kartleggingen, herunder gi en forklaring på årsakene til eventuelle endringer i kommunenes utgifter. Beregningsutvalget skal også foreta en analyse av utgiftene i kommunene over tid.

I tillegg skal Beregningsutvalget se spesielt på kommunenes utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige flyktninger. Med enslige mindreårige menes i denne sammenheng personer som omfattes av særskilt kommunalt tilskudd for enslige mindreårige ved bosetting av flyktninger og som er i målgruppen for integreringstilskuddsordningen. Dette innebærer at antall enslige mindreårige flyktninger og utgifter for denne gruppen skal fremkomme i alle relevante deler av kartleggingen. Beregningsutvalget skal foreta en særskilt sammenstilling og analyse av resultatene i kartleggingen for denne gruppen. Enslige mindreårige flyktninger skal fortsatt inngå i den ordinære kartleggingen på vanlig måte.

Beregningsutvalget skal, så langt det lar seg gjøre, kartlegge kommunenes netto driftsutgifter. Det betyr at statstilskudd (bortsett fra integreringstilskuddet), refusjoner, salgs- og leieinntekter og andre inntekter skal trekkes fra brutto driftsutgifter.

Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Beregningsutvalget skal hvert år innhente, gjennomgå og presentere kommunenes utgifter når det gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Beregningene skal gi et så korrekt bilde som mulig av kommunenes utgifter til opplæring for personer som har rett og plikt eller rett til norskopplæring.

Beregningsutvalget skal drøfte og analysere resultatene fra kartleggingen, herunder gi en forklaring på årsakene til eventuelle endringer i kommunenes utgifter. Beregningsutvalget skal også foreta en analyse av utgiftene i kommunene over tid.

Sammensetning av Beregningsutvalget

Utvalget består av fire representanter for kommunesektoren og fire representanter for staten. Beregningsutvalget har i perioden juli 2017 til juni 2018 hatt følgende sammensetning:

Fra staten

- Bjørn Holden, leder av utvalget, fagdirektør, IMDi (med i utvalget fra høsten 2017)
- Mats Øivind Willumsen, seniorrådgiver, fylkesmannen i Vestfold
- Astrid Espegren, seniorrådgiver, IMDi (med i utvalget fra januar 2018)
- Karsten Schroeder, seniorrådgiver, fylkesmannen i Trøndelag (med i utvalget fra januar 2018)

Fra kommunesektoren

- Nina Gran, fagleder, Kommunesektorens organisasjon (KS)
- Sigbjørn Iversen, fagsjef, Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester, Oslo kommune
- Rune Bye, avdelingsdirektør, Kommunesektorens organisasjon (KS)
- Ingvill Wessel Alisøy-Gjerløw, leder, Flyktingtjenesten, Gran kommune og Lunner kommune

Rådgiver Fatima El Boukri fra IMDi er utvalgets sekretær (fra november 2017). Utgifter til sosialhjelp og introduksjonsstønad til målgruppen for Beregningsutvalgets undersøkelse er beregnet for utvalget av Kari Kraakenes, rådgiver i SSB.

2 Sammendrag

Beregningsutvalget gjennomfører en årlig kartlegging av kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Disse kartlagte utgiftene sees opp imot integreringstilskuddet og tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (norsktilskuddet).

Utvalgets metode er innhenting av opplysninger gjennom spørreskjema og systematisk veiledning i utvalgskommunene. I 2017 er det 19 kommuner som deltar i Beregningsutvalgets undersøkelse. Flyktninger i kartleggingskommunene utgjør 30,4 prosent av alle flyktninger som utløser integreringstilskudd. Kartleggingen er supplert med data fra SSB og IMDi.

I løpet av 2017 ble det bosatt 11 078 flyktninger. Dette er 4 213 personer færre enn bosettingsrekorden i 2016. Totalt var det 64 062 personer som utløste integreringstilskudd i 2017, som er en økning på 13,1 prosent fra 2016.

Fire av de fem vertskommunene for integreringsmottak i 2017 deltok i Beregningsutvalgets kartlegging. Disse kommunene kan ha hatt høyere utgifter til tiltak for personer i mottaket enn det som blir dekket gjennom tilskudd. Kommunenes utgifter og tilskudd til integreringsmottak fanges ikke opp gjennom Beregningsutvalgets undersøkelse, og det bør vurderes hvorvidt dette bør tas inn i mandatet.

2.1 Utgifter til personer som utløser integreringstilskudd – samlet resultat for 2017

Hovedfunnet i årets kartlegging er at det er en samlet nedgang i kommunenes gjennomsnittlige nettoutgifter på 0,9 prosent. Hovedårsaken er den store økningen i særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige da barnevernsrefusjonsordningen ble avvirket i 2017. Dette gir særlig tydelig utslag i administrasjonsundersøkelsen og påvirker hovedresultatet.

Kommunenes gjennomsnittlige utgifter er estimert til 790 300 kroner per flyktning i femårsperioden etter bosetting i 2017. Den største andelen av de samlede utgiftene er knyttet til kommunenes integreringstiltak og administrasjon av disse på 429 200 kroner per person³. Dette er en nedgang på 5,4 prosent fra 2016. Tar man i betraktning

³ I 2017 er beregnet gjennomsnittlig utgift til integreringstiltak og administrasjon av disse for et år 85 800 kroner per person i målgruppen. Beløpet multipliseres med fem for å få utgifter for femårsperioden hvor integreringstilskuddet blir utbetalt og utgjør 429 200 kroner per person.

beregnet pris- og lønnsvekst i kommunesektoren på 2,5 prosent i 2017 gir dette en realnedgang på 7,9 prosent.

Dersom vi beregner gjennomsnittsutgiften for målgruppen fratrukket de enslige mindreårige, vil utgiften øke fra 429 200 kroner til 465 000 kroner. Avviklingen av barnevernsrefusjonsordningen og økningen i særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger har dermed bidratt til en bedre dekning av utvalgskommunenes gjennomsnittsutgifter i 2017. Dette tilsier at kommuner som bosetter få enslige mindreårige ikke vil ha den samme inntektseffekten av det særskilte tilskuddet for enslige mindreårige som utvalgskommunene har. Kommuner som ikke bosetter enslige mindreårige vil overhodet ikke få en slik effekt.

Utgifter til introduksjonsstønad er i gjennomsnitt 233 200 kroner per flyktning i femårsperioden etter bosetting i 2017. Dette er utgiftsområdet som øker mest med 6,2 prosent. Økningen skyldes hovedsakelig en høyere andel personer som deltar i introduksjonsprogrammet i 2017 sammenlignet med 2016. Hittil er 2017 et toppår for antall deltakere i introduksjonsprogram. Utbetalt sosialhjelp er i gjennomsnitt 95 200 kroner per person i femårsperioden etter bosetting. Dette er en økning på 2,7 prosent sammenliknet med året før. Dersom vi korrigerer for lønns- og prisvekst i kommunesektoren på 2,5 prosent, tilsvarer dette en moderat realøkning på 0,2 prosent.

Tabell 2.1 Resultat for kartleggingen av 2017 og 2016. Gjennomsnittsutgift per person i målgruppen for femårsperioden for integreringstilskuddet.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse	429 200	453 700	-24 500	-5,4 %
Utbetalt sosialhjelp	95 200	92 700	2 500	2,7 %
Utbetalt introduksjonsstønad	233 200	219 500	13 700	6,2 %
Utgifter til helsetjenester	32 700	31 900	800	2,5 %
Samlede utgifter per person	790 300	797 800	-7 500	-0,9 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016. Sosialhjelpstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB for 2017 og 2016.

2.2 Forholdet mellom beregnede utgifter og integreringstilskuddets satser i 2017

Resultatet av kartleggingen viser at tilskuddet dekker 95,2 prosent av gjennomsnittsutgiftene i 2017. Dekningsgraden for målgruppen unntatt enslige mindreårige er beregnet til 91,1 prosent. Som redegjort for tidligere i kapittel 1 er ekstratilskudd som bare gjaldt for 2017 ikke inkludert i beregningene, men dersom dette tas med vil dekningsgraden være 95,9 prosent.

Satsene for integreringstilskuddet i femårsperioden er 786 500 kroner per person for enslige voksne og 736 500 kroner per person for andre. Dette er en oppjustering av satsene på henholdsvis 2,5 prosent og 2,7 prosent fra 2016. Vektes integreringstilskuddet etter andel enslige voksne og andre i målgruppen utgjør dette et gjennomsnittlig utbetalt tilskudd på 752 500 kroner per person over fem år i 2017. Det vektete tilskuddsbeløpet kan sammenlignes med gjennomsnittlig utgift per person i målgruppen over fem år på 790 300 kroner. Forskjellen mellom tilskudd og utgift over fem år blir da 37 800 kroner per person i målgruppen. Ved å dele det vektete tilskuddet på beregnet gjennomsnittsutgift for femårsperioden finner vi en dekningsgrad for tilskuddet. Dekningsgraden øker fra 92,3 prosent i 2016 til 95,2 prosent i 2017.

Beregningsutvalget trekker fra relevante statstilskudd og andre inntekter på områder som inngår i undersøkelsen, men ikke skatteinntekter eller generelle rammeoverføringer (innbyggertilskudd), bortsett fra for kvalifiseringsprogram, ekstratiltak i grunnskolen og barnehage.

Tabell 2.2 Forholdet mellom beregnet utgift per person i målgruppen og integreringstilskuddets satser i 2017 og 2016. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Integreringstilskudd, enslige voksne	786 500	767 400	19 100	2,5 %
Integreringstilskudd, voksne, barn og enslige mindreårige	736 500	717 400	19 100	2,7 %
Samlede utgifter i femårsperioden	790 300	797 800	-7 500	-0,9 %
Beregnet utbetalt tilskudd per person i målgruppen i femårsperioden	752 500	736 900	15 600	2,1 %
Forskjell mellom vektet tilskudd og utgift per person	37 800	60 900	-23 100	-37,9 %
Dekningsgrad	95,2 %	92,3 %		2,9 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016. Sosialhjelpstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB for 2017 og 2016. Tilskuddssatser for 2017 og 2016 fra IMDi.

2.3 Kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Kommunene tildeles et persontilskudd fordelt over tre år for å dekke utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (norsktilskuddet). Når det gjelder flyktningsgruppen, vil norsktilskuddet i mange tilfeller reduseres ved at en andel av tilskuddet tilfaller mottakskommunen. Størrelsen på reduksjonen avhenger av oppholdstiden i mottak fra vedtak om oppholdstillatelse inntil bosetting i en kommune.

Beregningsutvalget kartlegger utgiftene til alle personer som mottar opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 19 utvalgskommuner. Kartleggingen danner grunnlaget for å finne en utgift per undervisningstime, samt beregninger av forholdet mellom norsktilskuddets sats og utgift per person.

Gjennomsnittlig utgift per undervisningstime i 2017 var på 1 310 kroner uten lokaler og på 1 590 kroner med lokaler. Det er en nedgang i timeprisen både med og uten lokaler fra 2016 til 2017. Lokalutgiftene falt fra 310 kroner til 280 kroner per undervisningstime, mens utgift til selve undervisningen falt med 20 kroner. Samtidig har antall undervisningstimer økt med 13,9 prosent. Denne kombinasjonen peker i retning av stordriftsfordeler i undervisningen i 2017.

For å beregne gjennomsnittsutgift per undervisningstime er utgiftene summert for alle utvalgskommunene og delt på det totale undervisningstimetallet i disse kommunene.

Tabell 2.3 Timepris med og uten lokaler i 2017 og 2016. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Timepris u/ lokaler	1 310	1 330	-20	-1,5 %
Timepris m/ lokaler	1 590	1 640	-50	-3,0 %

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for 2017 og 2016.

Det er en økning i både antall deltakere og antall undervisningstimer i årets kartlegging. Økningen i antall deltakere skyldes at flere deltakere har rett og plikt til norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. En høyere andel elever med rett og plikt etter introduksjonsloven av den totale elevmassen gir en naturlig økning i antall undervisningstimer fordi disse har rett på inntil 3000 timer undervisning.

2.4 Forholdet mellom beregnede utgifter og norsktilskuddet

Eksemplene i tabell 2.4 illustrerer norsktilskuddets (høy sats) dekningsgrad med tre ulike gruppestørrelser. Tilskudd per deltaker med høy sats var tilsammen 133 600 kroner fordelt over tre år. De andre variablene holdes konstante. Om det gis 1 100 undervisningstimer per deltaker og timeprisen er 1 590 kroner, vil det være nødvendig med en gruppestørrelse på 14 personer for at norsktilskuddet skal dekke utgiftene.

Med kjennskap til gjennomsnittlig antall timer opplæring som gjennomføres per deltaker, utgift per undervisningstime og gruppestørrelse vil man kunne beregne en gjennomsnittlig utgift per elev. De ulike variablene som inngår i beregningene vil variere mellom kommuner. Antall timer er et anslag basert på uttrekk av registrerte timer i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) gjort i 2014.⁴

Tabell 2.4 Norsktilskuddets dekningsgrad for 2017. Kostnader per deltaker etter ulik gruppestørrelse.

Timespris m/lokaler	Gruppestørrelse	Antall timer pr deltaker	Kostnad pr deltaker	Tilskudd per deltaker høy sats 2017	Avvik
1 590	12	1 100	145 750	133 600	-12 150
1 590	13	1 100	134 538	133 600	-938
1 590	14	1 100	124 929	133 600	8 671

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for 2017, NIR og IMDi.

Oversikten i tabell 2.4 tar ikke hensyn til reduksjonen i kommunenes inntekter som følge av deling av persontilskudd mellom bosettings- og mottakskommuner. Om det tas utgangspunkt i en lavere sats, er det nødvendig med større grupper for at tilskuddet skal dekke utgiftene. For eksempel vil en gruppestørrelse på 18 personer dekke utgiftene i de tilfellene hvor bare år to og tre av norsktilskuddet (101 700 kroner) tilfaller bosettingskommunen.

2.5 Totalutgifter – utvikling over tid

Fra 2013 til 2017 har de samlede utgiftene som skal dekkes av integreringstilskuddet hatt en nominell økning på 6,3 prosent. Når det tas hensyn til lønns- og prisvekst i

⁴ Antall timer baserer seg på et uttrekk fra gamle NIR i 2014 fordi man ikke har god nok datakvalitet i nye NIR til å foreta et lignende uttrekk for 2017. Fra og med 2018-kartleggingen vil utvalget bestille nye uttrekk fra nye NIR, fordi kvaliteten på de nødvendige dataene vil være god nok.

kommunesektoren på 14,5 prosent i samme periode gir dette en realnedgang på 8,2 prosent. De enkelte delområdene som Beregningsutvalget kartlegger har hatt ulik utvikling.

Det er en realnedgang på 6,7 prosent for utbetalt sosialhjelp og en realvekst på 10,7 prosent for utbetalt introduksjonsstønad i perioden 2013 til 2017. Dette skyldes blant annet at det ble bosatt langt flere i 2015, 2016 og 2017, enn i 2014 og 2013. Perioden 2015–2017 representerer et rekordnivå for antallet bosettinger i Norge.

For utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse er det en realnedgang i utgifter på 16,4 prosent per person i målgruppen for perioden 2013–2017. Dette kan tyde på visse stordriftsfordeler knyttet til økt bosetting i perioden, men det er vanskelig å måle effekten av dette. På grunn av den store endringen i særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, som ble innført i 2017, er det noe problematisk å sammenlikne utgiftene over de siste fem årene. Realnedgangen på 16,4 prosent kan derfor være noe overestimert.

Fra 2010 til 2017 har timepris per undervisningstime uten lokaler økt med 190 kroner eller 17 prosent. Timepris med lokaler har økt med 210 kroner eller 15 prosent i samme periode. Det har imidlertid vært en ganske stabil utvikling i prisen per undervisningstime i perioden 2013 til 2017. Fra 2016 til 2017 er det en nedgang i timeprisen, samtidig som at det er en stor økning i antall undervisningstimer. Dette kan tyde på at det er oppnådd stordriftsfordeler.

3 Nåværende tilskuddsordninger

3.1 Integreringstilskuddet

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes utgifter til introduksjonsstønning, sosialhjelp, samt integreringstiltak og administrasjon av disse for flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, i året de blir førstegangsbosatt i en kommune og de fire påfølgende år.⁵

Som integreringstiltak regner vi tjenester innen sosialrådgivning og veiledning, introduksjonsprogram, barne- og ungdomsvern, innvandrers/flyktningkontor, tolk, støttekontakt, bolig/boligadministrasjon, grunnskoleopplæring for voksne, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering, ekstratiltak i grunnskolen, kultur- og ungdomstiltak, barnehage og utgifter i den kommunale helsetjenesten, samt felleskostnader knyttet til disse områdene. Integreringstilskuddets satser framgår av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Integreringstilskuddets satser fra 2013 til 2017. Etter antall år bosatt i Norge. Kroner.

Utbetalingsår	Totalt	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år
2013	666 800 (enslige voksne)	215 000 (enslige voksne)				
	616 800 (voksne og EM*)	165 000 (voksne og EM)	166 800	135 000	80 000	70 000
	596 800 (barn)	145 000 (barn)				
2014	717 600 (enslige voksne)	225 000 (enslige voksne)	200 000	142 600	80 000	70 000
	669 600 (andre)	177 000 (andre)				
2015	746 200 (enslige voksne)	232 000 (enslige voksne)	210 000	152 000	82 200	70 000
	696 200 (andre)	182 000 (andre)				
2016	767 400 (enslige voksne)	234 000 (enslige voksne)	220 000	160 000	83 400	70 000
	717 400 (andre)	184 000 (andre)				
2017	786 500 (enslige voksne)	235 000 (enslige voksne)	230 000	167 000	84 000	70 500
	736 500 (andre)	185 000 (andre)				

* Enslige mindreårige flyktninger.

Kilde: IMDi

⁵ Fra 1.1.91 ble finansieringssystemet for kommunenes arbeid med bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag lagt om i tråd med forslaget i St.meld. nr. 61 (1989–90).

For personer som kommer på familiegjening til personer som har fått opphold på humanitært grunnlag, mottar kommunen kun tre års integreringstilskudd. Barn som blir født inntil 6 måneder etter at mor er bosatt i en kommune, vil utløse integreringstilskudd.

I tillegg til integreringstilskuddet utbetales det flere ekstratilskudd. Det utbetales et engangstilskudd ved førstegangsbosetting av personer med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker på 186 000 kroner per person i 2017. For personer med alvorlig nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker kan det søkes om et ekstra årlig tilskudd på inntil 1 157 000 kroner per år (i 2017) i maksimalt fem år. Denne satsen samsvarer med innslagspunktet til Helsedirektoratets tilskuddsordning for brukere i kommunene med særlig ressurskrevende helse- og sosialtjenester. Dette tilskuddet har dekket store deler av kommunenes utgifter i forbindelse med tilrettelegging og pedagogiske tiltak, som gjør at totale utgifter reduseres.

Det utbetales også engangstilskudd for personer over 60 år (eldretilskudd) og til barnehagebarn i bosettingsåret. I 2017 var satsen på 164 200 kroner per person over 60 år. Satsen for barnehagetilskuddet var på 25 100 kroner i 2017.

I tillegg blir det utbetalt et særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. I 2017 ble refusjonsordning for kommunale barnevernsutgifter for enslige mindreårige avvirket, og midlene ble overført til særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, samtidig som satsene for dette per-person-tilskuddet ble betydelig oppjustert.⁶ Tilskuddet har to satser; til og med det året enslige mindreårige fyller 16 år, tildeles kommunene en høy sats på 1 198 000 kroner per person. Ved fylte 17 år tildeles kommunene en lavere sats på 750 000 kroner per person. Se oversikt over ekstratilskuddene i tabell 3.2.

Tabell 3.2 Oversikt over ekstratilskudd ved bosetting. Satser i 2017. Kroner.

	Utbetalinger	Sats i 2017
Eldretilskudd per person over 60 år	Engangstilskudd	164 200
Barnehagetilskudd per barn	Engangstilskudd	25 100
Tilskudd 1 for personer med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker	Engangstilskudd	186 000
Tilskudd 2 for personer med alvorlig nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker	Årlig, maksimalt fem år	1 157 000
Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, 0-16 år	Årlig	1 198 000
Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, 17-20 år	Årlig	750 000

Kilde: IMDi.

6 Rundskriv Q-05/2015.

3.2 Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Det utbetales et persontilskudd fordelt over tre år for å dekke utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Årsaken til at tilskuddet utbetales over tre år er at utgiftene er størst for kommunene de første tre årene, og det er også i denne perioden de fleste gjennomfører opplæringen. Tilskuddssatsene for 2017 er listet i tabell 3.3.

Lav sats gjelder personer fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand. Personer fra nordiske land utløser ikke tilskudd. Personer som kommer fra Afrika, Asia, Oseania (unntatt Australia og New Zealand), Øst-Europa, Sør-Amerika og Mellom-Amerika, utløser høy sats. I 2017 ble tilskuddet gitt som et innbyggertilskudd per person i målgruppen for norsktilskuddet.

I tillegg ble det utbetalt et grunntilskudd til kommuner som per 15. januar 2017 hadde mellom 1 og 150 innbyggere i personkretsen for rett og plikt, eller kun rett, til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. Formålet med tilskuddet er å bedre økonomiske rammevilkår for små og mellomstore kommuner når det gjelder norskopplæring. Tilskuddet betales ut i to satser. Lav sats på 185 000 kroner tildeles kommuner med 1–3 personer i nevnte målgruppe. Høy sats på 575 000 kroner utbetales til kommuner med 4–150 personer i målgruppen.

Tabell 3.3 Satser for tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere i 2017 og 2016. Kroner.

Tilskuddsår	Satser fra og med 2017		Satser til og med 2016	
	Lav sats	Høy sats	Lav sats	Høy sats
År 1	13 600	31 900	13 100	31 900
År 2	23 300	60 100	22 600	58 200
År 3	13 900	41 600	13 300	35 900
Sum	50 800	133 600	49 000	125 600

Kilde: IMDi.

4 Kartlagte utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes utgifter til introduksjonsstønad, sosialhjelp, samt integreringstiltak og administrasjon av disse for flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, i året de blir førstegangsbosatt i en kommune og de fire påfølgende år.⁷ Beregningsutvalget kartlegger disse utgiftene gjennom tre delundersøkelser:

- Undersøkelse om integreringstiltak og administrasjon av disse.
- Undersøkelse om utbetalt sosialhjelp.
- Undersøkelse om utbetalt introduksjonsstønad.

For å kartlegge kommunenes utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse gjennomfører Beregningsutvalget en egen undersøkelse (heretter kalt *administrasjonsundersøkelsen*). Dette blir gjort fordi det ikke er mulig å hente ut disse opplysningene direkte fra eksisterende kommunerapportering. Omtrent 20 kommuner deltar i kartleggingen hvert år, og i årets undersøkelse var det 19 kommuner. Kommunene er valgt ut etter deres representativitet og målgruppens sammensetning. Resultatene for sosialhjelp og introduksjonsstønad blir presentert i kapittel 5.

Hovedfunnet i årets administrasjonsundersøkelse er at det er en nedgang i kommunenes gjennomsnittlige utgifter på 5,4 prosent sammenliknet med året før. Dette er en direkte konsekvens av den store økningen i det særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger (se kapittel 3.1). Denne effekten blir tydelig når vi trekker fra alle inntekter og utgifter som gjelder enslige mindreårige flyktninger i målgruppen. Da finner vi en økning i kommunenes utgifter til resten av målgruppen i 2017 sammenliknet med 2016.

4.1 Kort om metode og representativitet

Flyktninger i kartleggingskommunene utgjør 30,4 prosent av alle flyktninger som utløser integreringstilskudd. For å fremme kontinuitet og dermed bedre datakvalitet, deltar

---

⁷ Fra 1.1.91 ble finansieringssystemet for kommunenes arbeid med bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag lagt om i tråd med forslaget i St.meld. nr. 61 (1989–90).

kommunene i cirka fem år i kartleggingen. Dette betyr at det hvert år er noen kommuner som går ut av undersøkelsen og blir erstattet med nye.

Følgende 19 kommuner deltok i 2017 (nye kommuner er uthevet): Fredrikstad, Ski, Bærum, Asker, **Skedsmo**, Oslo, Drammen, Larvik, Skien, Kragerø, Kristiansand, **Stavanger**, Karmøy, Bergen, Gloppen, Kristiansund, Trondheim, Bodø, Vadsø og Alta.

Tjenesteområdene som undersøkelsen omfatter er sosialrådgivning og veiledning, introduksjonsordning, grunnskoleopplæring for voksne, administrasjon av kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønning, øvrige sysselsettingstiltak, boliger og boligadministrasjon, støttekontakt, aktivisering, pleie og omsorg i hjemmet, barne- og ungdomsvern, ekstratiltak i grunnskolen, kultur- og ungdomstiltak, barnehager og ekstrahjelp i barnehager, og felleskostnader/-inntekter.

Beregningsutvalget trekker fra statstilskudd (bortsett fra integreringstilskuddet), refusjon, salgs- og leieinntekter og andre inntekter på områder som inngår i undersøkelsen. Det foretas ikke noen korrigering for eller analyser av de utslagene målgruppen gjør på kommunenes rammetilskudd eller skatteinntekter, med unntak av rammeoverføringer knyttet til kvalifiseringsprogrammet, ekstratiltak i grunnskolen og barnehage. Beregningsutvalget trekker fra inntekten fra engangstilskuddet som utbetales sammen med integreringstilskuddet ved bosetting av barn 0-5 år (barnehagetilskuddet). Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige blir også fratrukket.

For å beregne gjennomsnittsutgift per flyktning er utgiftene summert for utvalgskommunene, og dividert på totalt antall personer i målgruppen i utvalgskommunene per 31.12.2017. Det er korrigert for nettoflyttinger til og fra kommunene i løpet av 2017.

Tabell 4.1 Endringer i målgruppens sammensetning i 2017 og 2016.

Endringer i målgruppen	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Antall personer i målgruppen, hele landet	64 062	56 627	7 435	13,1 %
Antall personer i målgruppen, utvalgskommunene	19 452	17 318	2 134	12,3 %
Antall førstegangsbosatte, hele landet ¹	11 078	15 291	-4 213	-27,6 %
– herav antall personer i familier	6 771	7 734	-963	-12,5 %
– herav antall enslige voksne	3 495	5 907	-2 412	-40,8 %
– herav antall enslige mindreårige	759	1 599	-840	-52,5 %
Antall førstegangsbosatte, utvalgskommunene	4 346	5 277	-931	-17,6 %
Antall enslige mindreårige, hele landet	3 924	3 530	394	11,2 %
Antall enslige mindreårige utvalgskommunene	1 417	1 239	178	14,4 %

¹ Totaltallet for hele landet inkluderer personer med skjernet identitet som ikke er listet som voksen, familie eller enslig mindreårig i tabellen. I 2017 gjaldt dette 53 personer.

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse 2017 og 2016. Sosialhjelpstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB og IMDis årsrapport for bosetting 2017 og 2016.

I løpet av 2017 ble det bosatt 11 078 flyktninger. Dette er 4 213 personer færre enn bosettingsrekorden i 2016. Totalt var det 64 062 personer som utløste integrerings-tilskudd i 2017, som er en økning på 13,1 prosent fra 2016. Målgruppen i utvalgskommunene øker med 12,3 prosent fra 17 318 personer i 2016 til 19 452 personer i 2017.

En sammenligning av personene i utvalget med alle flyktninger bosatt i denne perioden, viser at utvalget er rimelig representativt for hele målgruppen med hensyn til bosettingsår, alder og kjønn. I kartleggingen vil resultatene fra de store byene telle mer fordi en større andel av flyktingene bor i disse kommunene. Andelen enslige mindreårige utgjør på landsbasis 6,1 prosent og i utvalgskommunene 7,3 prosent. Dette er tilnærmet lik samme andeler enslige mindreårige som i 2016. Familier utgjør en noe høyere andel av alle førstegangsbosatte i landet i 2017 sammenlignet med 2016.

4.2 Oppsummering av administrasjonsundersøkelsen

Utvalgskommunenes totale utgifter til målgruppen har vokst fra 1,5 milliard kroner i 2016 til 1,6 milliard kroner i 2017; en oppgang på 6,0 prosent. Utgiftsøkningen kommer hovedsakelig som en følge av at antall personer i målgruppen øker med 12,3 prosent.

I 2017 er beregnet gjennomsnittlig utgift til integreringstiltak og administrasjon av disse *for ett år*, 85 800 kroner⁸ per person i målgruppen for integreringstilskudd. Beløpet multipliseres med fem år for å få utgifter for femårsperioden hvor integreringstilskuddet blir utbetalt. Utgift til integreringstiltak og administrasjon av disse blir da 429 200 kroner per person i femårsperioden. Dette tilsvarer en nedgang i gjennomsnittsutgiften per person i målgruppen på 24 500 kroner eller 5,4 prosent fra 2016. Om vi legger til grunn den generelle pris- og lønnsveksten i kommunesektoren på 2,5 prosent, gir dette en realnedgang på 7,9 prosent.

Denne nedgangen skyldes i hovedsak den store økningen i det særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger (se kapittel 3.1). Dersom vi beregner gjennomsnittsutgiften for målgruppen fratrukket de enslige mindreårige, vil den øke fra 429 200 kroner til 465 000 kroner. Dette er altså gjennomsnittsutgiften per person i målgruppen for femårsperioden, forutsatt at kommunene ikke hadde bosatt enslige mindreårige. Økningen i tilskuddet som fant sted ved sammenslåingen av særskilt tilskudd for enslige mindreårige flyktninger med ordningen for barnevernsrefusjon, har dermed bidratt til en bedre dekning av utvalgskommunenes gjennomsnittsutgifter i 2017.

---

⁸ Kommunenes utgifter til Kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønad inngår i utgiftsum for integreringstiltak og administrasjon av disse for 2017-kartleggingen.

For å gi et tydeligere bilde av denne effekten, vil vi sammenlikne med gjennomsnittsutgiften per person i målgruppen for femårsperioden i 2016, fratrukket utgifter til enslige mindreårige. I første omgang ser vi på totalutgiftene til målgruppen fra administrasjonsundersøkelsen⁹ i 2016, deretter trekker vi fra totalutgiftene fra undersøkelsen¹⁰ som gjelder enslige mindreårige. Tabell 4.2 viser hva beregnede gjennomsnittsutgifter ville vært dersom kommunene ikke hadde hatt enslige mindreårige i målgruppen, og dermed ikke mottatt særskilt tilskudd for denne gruppen.

Tabell 4.2 Gjennomsnittsutgifter per person i målgruppen unntatt enslige mindreårige for femårsperioden i 2017 og 2016. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Integreringstiltak og administrasjon av disse, uten enslige mindreårige i målgruppen	465 000	401 800	63 200	15,7 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016.

Dette er gjort som en enkel beregning for å illustrere betydningen som det forhøyede tilskuddet for enslige mindreårige har hatt for kommunenes utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Dersom kommunene ikke hadde hatt enslige mindreårige blant målgruppen, ville gjennomsnittsutgiftene per person økt med 15,7 prosent. Det er imidlertid knyttet noe usikkerhet til denne økningen. Det er blant annet ikke tatt hensyn til utskiftningen blant utvalgs kommunene. Et annet forhold som bidrar til usikkerhet, er at vi ikke har oversikt over alle utvalgs kommunenes utgifter til enslige mindreårige blant målgruppen. I 2017-kartleggingen gjelder dette to utvalgs kommuner.

I tabell 4.3 ser vi derfor kun på gjennomsnittsutgiften per person for utvalgs kommunene som deltok i både 2017- og 2016-kartleggingene, samt deltok i egen kartlegging av utgifter til enslige mindreårige flyktninger. Gjennomsnittsutgiften per person for femårsperioden øker da med 6,6 prosent.

Dette tilsier at kommuner som bosetter få enslige mindreårige ikke vil ha den samme inntektseffekten av det særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige som utvalgs kommunene har. Kommuner som ikke bosetter noen enslige mindreårige vil overhodet ikke få en slik effekt.

⁹ Beregningsutvalget (2017): *Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag i 2016.*

¹⁰ Beregningsutvalget (2017): *Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige flyktninger i 2016.*

Tabell 4.3 Gjennomsnittsutgifter per person i målgruppen unntatt enslige mindreårige for femårsperioden i 2017 og 2016. Utvalgskommuner som har deltatt i kartleggingen av begge årene. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Integreringstiltak og administrasjon av disse, uten enslige mindreårige i målgruppen	424 400	398 300	26 100	6,6 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016.

Det er flere faktorer som kan påvirke utgiftsnivået i kommunene fra år til år, ikke minst sammensetningen av målgruppen og fordelingen av målgruppen på årskull i femårsperioden. I tillegg kan større endringer i målgruppen i seg selv medføre tilleggsutgifter, fordi det krever ressurser å bygge opp og bygge ned tjenester.

På grunn av den høye bosettingen i 2016 og 2015 utgjør årskull to¹¹ og tre¹² en høyere andel av målgruppen i 2017-kartleggingen sammenliknet med 2016. Alle som ble førstegangsbosatt i 2016 og 2015 deltar i 2017 i introduksjonsprogram.¹³ Det er derfor naturlig at kommunene har høyere utgifter i forbindelse med disse to årskullene. Et fortsatt høyt antall førstegangsbosatte i 2017 (årskull en) og relativt færre tidligere bosatte i 2014 og 2013 (årskull fire og fem) bidrar også til en mer kostnadsdrivende sammensetning av målgruppen i 2017.

Aldersfordelingen blant de enslige mindreårige kan ha hatt betydning for resultatet for utvalgskommunene i administrasjonsundersøkelsen. Blant utvalgskommunene er det en overrepresentasjon av enslige mindreårige mellom 18 og 20 år jf. tabell 4.4. For øvrig er 31,7 prosent av de som utløser særskilt tilskudd for enslige mindreårige over 19 år, på landsbasis. For utvalgskommunene er denne andelen 33,1 prosent.

Tabell 4.4 Prosentvis fordeling av alderssammensetningen blant enslige mindreårige flyktninger i utvalgskommunene og i hele landet. 2017.

	0-14 år	15-17 år	18-20 år
Samlet for utvalgskommunene	6,8 %	35,0 %	58,2 %
Hele landet	7,8 %	38,2 %	54,0 %

Kilde: SSB.

11 Det vil si personer bosatt i 2016.

12 Det vil si personer bosatt i 2015.

13 Med mindre de har fått innvilget permisjoner eller vedtak om utsettelse.

Avsnittene nedenfor går nærmere inn på endringer i administrasjonsundersøkelsen per utgiftsområde. Se også egen rapport¹⁴ om enslige mindreårige for gjennomgang av utgifter som gjelder denne gruppen.

4.3 Resultater per utgiftsområde

Beregningsutvalget kartlegger kommunenes utgifter til målgruppen på følgende tjenestoområder:

- sosialrådgivning og veiledning
- introduksjonsordningen
- grunnskoleopplæring for voksne
- administrasjon av kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad (KVP)
- øvrige sysselsettingstiltak
- boliger og boligadministrasjon
- støttekontakt, aktivisering, pleie og omsorg i hjemmet
- barne- og ungdomsvern
- ekstratiltak i grunnskolen
- kultur- og ungdomstiltak
- barnehager og ekstrahjelp i barnehager
- felleskostnader/-inntekter

I tillegg blir kommunene bedt om å oppgi utgifter til bruk av tolk. Det er ulik praksis blant kommunene for hvordan disse utgiftene regnskapsføres, og det er ofte utfordrende å skille ut kostnader som er direkte knyttet til målgruppen. De fleste kommuner inkluderer utgifter til tolking under de tjenestoområdene som benytter seg av tolker til målgruppen. Sosialrådgivning og veiledning er et tjenestoområde der det typisk vil være en del utgifter til tolkebruk.

For øvrig har fire av de fem vertskommunene for integreringsmottak i 2017 deltatt i Beregningsutvalgets kartlegging. Disse kommunene kan ha hatt utgifter i forbindelse med introduksjonsprogrammet, som ikke blir dekket av andre tilskuddsordninger, men som heller ikke er kartlagt i denne undersøkelsen. Det bør vurderes hvorvidt dette bør tas inn i mandatet for Beregningsutvalget.

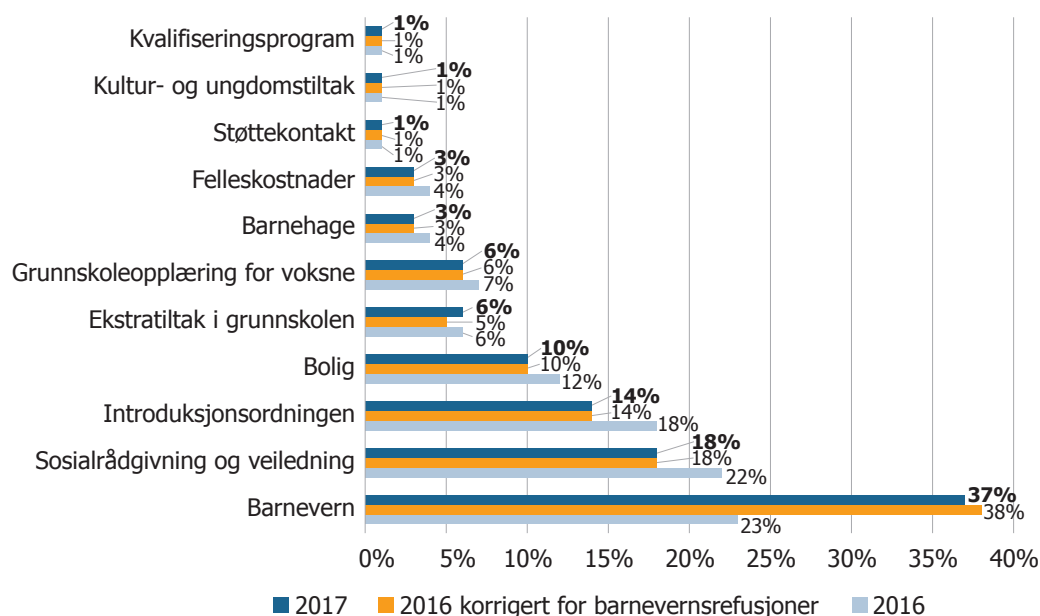
Figur 4.1 viser andelen av utgiftene fordelt på de ulike tjenestoområdene som kartlegges i undersøkelsen, i 2017 og 2016. De største utgiftsområdene er barne- og ungdomsvern, sosialrådgivning og veiledning, introduksjonsordningen samt boliger og

---

14 Beregningsutvalget (2018): *Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige flyktninger i 2017.*

boligadministrasjon som til sammen utgjør 79 prosent av de samlede utgiftene. Dette er de samme fire største utgiftsområdene som i 2016, men da utgjorde de til sammen 75 prosent av totalutgiftene. Andelen av utgiftene som går til barnevernsområdet har økt fra 23 prosent til 38 prosent, mens utgiftsandelen til de tre andre største utgiftsområdene har gått ned. Dette har en sammenheng med bortfall av barnevernsrefusjonsordningen, se kapittel 4.2. Dersom vi korrigerer for barnevernsrefusjonene i 2016 finner vi en utgiftsfordeling som er tilnærmet lik fordelingen i 2017 på alle tjenestekområder.

Figur 4.1 Prosentvis utgiftsfordeling mellom tjenestekområdene i 2017 og 2016. Gjennomsnittsutgift per person.

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse i 2017 og 2016.

Det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder andel av totalutgiften som går til de enkelte utgiftsområdene. En viktig årsak er at organiseringen og utgiftsføringen av tjenestene kan variere mellom kommunene. Utgifter til samme type tiltak kan være regnskapsført på ulike funksjoner i regnskapet. I tillegg kan regnskapsføringen på forskjellige tjenestekområder også variere over tid i samme kommune. Oppsplittede data vil derfor i begrenset grad kunne brukes som grunnlag for å trekke konklusjoner om aktivitetsnivået på de enkelte tjenestekområdene. Siden Beregningsutvalgets oppdrag er å kartlegge kommunenes samlede utgifter, er metodene for innsamling og kvalitetssikring av tall og beregninger utformet med dette for øye, og ikke for å gi sammenliknbare fordelinger etter tjenestekområde.

Tabell 4.5 viser median- og gjennomsnittsutgiften for hvert enkelt tjenestekområde som er kartlagt i 2017. Median er den midterste observasjonen når observasjonene er sortert i stigende rekkefølge. Medianen blir ikke påvirket av ekstreme verdier, slik som

gjennomsnittet blir. Forskjell mellom median og gjennomsnitt skyldes blant annet at enkelte kommuner har høye eller lave utgifter som trekker gjennomsnittet opp eller ned.

Samlet sett ser vi en nedgang i totalutgifter per person på 4 900 kroner. Denne nedgangen skyldes hovedsakelig den store økningen i det særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Se nærmere forklaring i kapittel 4.2.

Tabell 4.5 Gjennomsnittsverdier innen ulike utgiftsområder i 2017. Utgift per person i målgruppen som utløser integreringstilskudd per år. Kroner.

Utgiftsområde	KOSTRA-funksjon	Median	Gjennomsnitt	Endring i gjennomsnitt fra 2016
Sosialrådgivning og veiledning	242	21 000	25 000	2 200
Introduksjonsordningen	275	19 000	19 600	1 700
Grunnskoleopplæring for voksne		9 300	8 700	1 700
Kvalifiseringsprogram		300	1 400	100
Sysselsettingstiltak	273	0	800	500
Boliger og boligadministrasjon	265, 121	11 700	14 700	2 100
Støttekontakt	234	300	800	100
<i>Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige – fratrekkes</i>		49 500	54 800	43 400
Barne- og ungdomsvern	244, 251,252	52 200	51 700	27 900
Ekstratiltak i grunnskolen	202	7 600	8 100	1 900
Kulturtiltak	diverse	800	1 300	-300
Barnehage og ekstrahjelp i barnehage	201,211,221	4 400	4 800	500
Fellesutgifter	120,130,180	4 400	3 700	80
Total (Avrundet)		78 600	85 800	-4 900

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse i 2017 og i 2016.

Endringer i de enkelte tjenesteområdene kommenteres i de følgende avsnittene. Tallene som oppgis i rapporten er avrundet, men prosentvis endring fra 2016 til 2017 er beregnet ut i fra tall som ikke er avrundet.

Sosialrådgivning og veiledning

Kommunene ble bedt om å oppgi hvor stor del av kommunenes administrasjon og tiltak innen sosialtjenester knyttet til rådgivning, veiledning og økonomisk sosialhjelp i 2017 som ble gitt til flyktninger/personer med opphold på humanitært grunnlag bosatt i perioden fra 1.1.2013 til 31.12.2017.

Netto driftsutgifter til sosialtjenester per person i målgruppen er beregnet til 25 000 kroner i gjennomsnitt. Blant utvalgskommunene varierte utgiftene per person i

målgruppen innen dette tjenesteområdet fra 5 700 kroner til 55 600 kroner. Median-utgiften var 21 000 kroner.

En årsak til disse variasjonene er at kommuner med flyktningkontor under NAV fører en del relevante utgifter på dette tjenesteområdet, mens andre kommuner med ulik organisering fører disse utgiftene under andre tjenesteområder. I tillegg utbetaler enkelte kommuner ytelse direkte til målgruppen i etableringsfasen, som i andre kommuner ville vært klientført og komme med i sosialhjelpstatistikken til SSB. Om kommunen betaler ut ikke-klientførte ytelse til målgruppen etter et eget penge-reglement, vil disse utgiftene komme med under sosial rådgivning og veiledning.

Utgifter til sosialrådgivning og veiledning øker med 9,8 prosent fra 2016 til 2017. Utgift per sosialhjelpsmottaker går ned fra 72 200 kroner i 2016 til 70 600 kroner i 2017. Antall sosialhjelpsklienter i målgruppen i utvalgskommunene øker med 31,1 prosent, mens økningen i totalt antall sosialhjelpsklienter i utvalgskommunene øker moderat med 1,8 prosent.

I år har Beregningsutvalget korrigert antallet sosialhjelpsklienter for de største kommunene basert på data¹⁵ som utvalget bestiller fra Statistisk sentralbyrå. De største kommunene teller mest, og det er også her det er vanskeligst å ha oversikt over antall sosialklienter som tilhører målgruppen. Utvalgets korrigerer gir en bedre treffsikkerhet og hever kvaliteten på undersøkelsen.

Leveransen fra SSB er ikke mulig før etter KOSTRA-publiseringsen i midten av mars, noe som er etter utvalgskommunenes innsendingsfrist. Beregningsutvalget korrigerer derfor antall sosialhjelpsklienter i etterkant.

Introduksjonsordningen

Kommunene ble bedt om å oppgi de utgiftene som er direkte knyttet til tilrettelegging og gjennomføring av introduksjonsordningen.

Netto driftsutgifter totalt til administrasjon av introduksjonsprogram per person i målgruppen er beregnet til 19 600 kroner i gjennomsnitt. Utgiften per person i målgruppen varierte fra 4 400 til 33 200 kroner blant kommunene, og medianutgiften var 19 000 kroner.

Administrasjon av introduksjonsordningen har hatt en oppgang siden 2016, med 1 700 kroner eller 9,4 prosent. Det er en moderat økning i antall programrådgivere, mens det har vært en større økning i antall personer i introduksjonsprogrammet i løpet av året siden 2016. Dette innebærer at det er flere deltakere per programrådgiver. Antall

---

¹⁵ Disse dataene er basert på endelige KOSTRA-tall som offentliggjøres i midten av juni hvert år. For å trekke ut data som gjelder målgruppen i utvalgskommunene blir KOSTRA-skjemaene koblet mot utlendingsdatabasen.

deltakere var på sitt hittil høyeste nivå i 2017. Flere kommuner meldte ifra om en økning i antall årsverk som arbeidet med tilrettelegging og gjennomføring av introduksjonsordningen.

Variasjon i utgifter til administrasjon av introduksjonsordningen må sees i sammenheng med kartlagte utgifter innenfor sosialrådgivning og veiledning. Dette gir et mer reelt sammenlikningsgrunnlag fordi det er store forskjeller i hvordan kommuner organiserer sitt arbeid med målgruppen.

I enkelte kommuner vil flere arbeidsoppgaver ligge under en egen flyktningetjeneste som arbeider med introduksjonsordningen. Da vil man se høyere utgifter på dette området. I andre kommuner vil sosialtjenesten ha en større del av administrasjonsoppgavene overfor målgruppen slik at man har høyere utgifter her. Ulik praksis i kommuner som kommer inn og ut av undersøkelsen vil påvirke utgiftsfordelingen mellom introduksjonsordningen og sosialrådgivning og veiledning. Enkelte kommuner kan også endre sin regnskapsføring fra år til år for oppgitte årsverkskostnader mellom sosialrådgivning (funksjon 242) og introduksjonsordningen (funksjon 275).

Grunnskoleopplæring for voksne

Netto driftsutgifter til «grunnskoleopplæring for voksne» per person i målgruppen er beregnet til 8 700 kroner i gjennomsnitt. Dette er en større endring fra 2016-kartleggingen på 1 700 kroner eller 24,4 prosent. Noe av forklaringen er økningen i antall deltakere i målgruppen som får tilbud om grunnskoleopplæring for voksne. Utgiftene per person i målgruppen varierte blant de kommunene som hadde utgifter på dette området, fra 2 600 kroner til 18 100 kroner, og er blant annet avhengig av hvordan kommunen organiserer tilbudet.

Kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad

I utvalgets spørreskjema blir kommunene spurt om de har kvalifiseringsprogram i regi av NAV som dekker målgruppen. De blir også bedt om å oppgi utgifter i forbindelse med administrasjon av programmet knyttet til målgruppen. I tillegg har kommunene rapportert utbetalt kvalifiseringsstønad til målgruppen.

Netto driftsutgift per person i målgruppen er på 1 400 kroner per år. Dette er en oppgang på 100 kroner per person i målgruppen fra 2016.

For 2017 kartleggingen har utvalget bestilt data¹⁶ fra SSB om utbetalt kvalifiseringsstønad til målgruppen i utvalgskommunene. Dette har ikke vært mulig å levere tidligere. Leveransen fra SSB er ikke mulig før etter KOSTRA-publiseringsmidten av mars, noe som er etter utvalgskommunenes innsendingsfrist. Beregnings-

---

16 Samme som fotnote 15.

utvalget korrigerer derfor utbetalt kvalifiseringsstønad til målgruppen i etterkant. Dette er mer pålitelig data enn tidligere.

Øvrige sysselsettingstiltak

Hoveddelen av kommunenes utgifter til sysselsettingstiltak gis som en del av introduksjonsprogrammet eller i regi av NAV. Dersom personer fra målgruppen deltok i andre sysselsettingstiltak utover dette ble kommunene bedt om å spesifisere tiltakene i en egen skjemadel.

9 av 19 utvalgskommuner oppga å ha øvrige nettoutgifter til sysselsettingstiltak til personer i målgruppen. Gjennomsnittsutgiften for kommunene er beregnet til 800 kroner per person i målgruppen.

Boliger og boligadministrasjon

Kommunene ble bedt om å oppgi hvor mange kommunalt eide boliger som ble leid ut til målgruppen, og hvor mange boliger kommunen framleide til målgruppen per 1.1.2017 og 31.12.2017. Kommunene ble også spurt om å anslå hvor stor andel av kommunens boligadministrasjon som ble brukt på målgruppen i 2017.

Variasjonene i utgift per person i målgruppen mellom kommunene i forbindelse med boligutleie og boligadministrasjon er store. Utgiftsnivået beror først og fremst på markedsverdien til de kommunale boligene, andelen av målgruppen som bor i kommunale boliger, og hvorvidt kommunen har kostnadsdekkende leie. Kommunenes organisering og regnskapspraksis for å beregne utgiftene vil ha betydning også innenfor dette tjenesteområdet.

Gjennomsnittsutgiften i utvalgskommunene er beregnet til 14 700 kroner per person i målgruppen og medianutgiften var 11 700 kroner.

Boligutgifter per person i målgruppen går opp med 16,6 prosent fra 2016 til 2017. Noe av forklaringen er at flere av kommunene satt igjen med utgifter til tomme boliger, som de ikke klarte å avvikle i tråd med nedgangen i bosettingsbehovet.

Støttekontakt, aktivisering og pleie og omsorg i hjemmet

Kommunene ble bedt om å anslå målgruppens andel av administrasjon og tiltak til støttekontakt.

Netto driftsutgifter per person i målgruppen er beregnet til 800 kroner i gjennomsnitt. 11 av 19 utvalgskommuner førte opp nettoutgifter i denne delen av skjemaet.

Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige

I 2017 ble refusjonsordning for kommunale barnevernsutgifter for enslige mindreårige avvirket, og midlene ble overført til særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, samtidig som satsene for dette per-person-tilskuddet ble betydelig oppjustert.¹⁷ Tilskuddssatsen for 2017 differensieres med høy sats på 1 198 000 kroner for yngre barn til og med det året enslige mindreårige fyller 16 år, og en lavere sats på 750 000 kroner fra året de fyller 17 år. Tilskuddet utbetales til og med året de fyller 20 år.

I 2017 er det særskilte tilskuddet til enslige mindreårige beregnet til 54 800 kroner per person i målgruppen. Omleggingen av tilskuddet har medført en nedgang i totalutgiftene til integreringstiltak og administrasjon av disse.

For 2017 er det gjennomført en særskilt kartlegging av kommunenes utgifter til bosetting og integrering av enslige mindreårige, som er beskrevet i en egen rapport¹⁸.

Barne- og ungdomsverntjenester

Kommunene ble spurt om målgruppens andel av administrasjon og tiltak innenfor barne- og ungdomsvernet og klientoverføringer innenfor barnevernet. I tillegg ble kommunene bedt om å oppgi antall enslige mindreårige innenfor barnevernet.

Før 2017 fikk kommunene statlig barnevernsrefusjon for enslige mindreårige i barneverntiltak. Disse inntektene ble trukket fra kommunenes utgiftsberegninger. Satsen for den kommunale egenandelen til enslige mindreårige i barneverntiltak var lavere enn den kommunale egenandelen for plasseringer ellers, slik at enslige mindreårige i dyre barneverntiltak utløste en del refusjoner. Disse inntektene faller bort i 2017 på grunn av omleggingen til et forhøyet særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige.

Barne- og ungdomsverntjenester er det største utgiftsområdet i kartleggingen før vi tar hensyn til det særskilte tilskuddet for enslige mindreårige. Gjennomsnittlige netto driftsutgifter per person i målgruppen er beregnet til 51 700 kroner. Medianutgiften var 52 000 kroner. På grunn av endringen i finansieringen kan ikke dette direkte sammenlignes med barnevernsutgiftene i 2016. Før betalte kommunene en redusert egenandel, mens de fra og med 2017 betaler alle kostnadene. Til gjengjeld skal det økte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige blant annet dekke de samme utgiftene som refusjonsordningen. Beregningsutvalget trekker derfor dette tilskuddet fra summen av alle utgiftene.

For å sammenlikne utgiftene i 2017 med utgiftene i 2016, kan vi holde barnevernsrefusjonene utenfor beregningene. Barnevernsutgifter per person i 2016 blir

---

17 Rundskriv Q-05/2015.

18 Beregningsutvalget (2018): *Kartlegging av kommunenes utgifter til bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2017.*

da 45 100 kroner. Dette betyr at barnevernsutgiftene øker med 14,6 prosent fra 2016 til 2017.

Utgiftsøkningen skyldes blant annet en økning i antall barn av personer i målgruppen i barnevernstiltak fra 1 409 barn i 2016 til 1 862 barn i 2017. Av disse var det henholdsvis 1 074 og 1 245 enslige mindreårige flyktninger. Størrelsen på barnevernsutgifter i en kommune er hovedsakelig en følge av antallet enslige mindreårige som bosettes, men ulik organisering av tiltak i barnevernet påvirker også utgiftsnivået.

Utgiftsnivået på barnevernsområdet vil trolig endre seg og avta i takt med at det er færre enslige mindreårige som blir bosatt. I tillegg til at de som allerede blir bosatt blir eldre og får rimeligere tiltak/blir mer selvhjulpne.

Ekstratiltak i grunnskolen

Kommunene ble spurt om de hadde hatt ekstra timetildeling/utgifter til målgruppen utover de ordinære timene til særskilt norsk og morsmål, som det tidligere ble utbetalt øremerket statstilskudd for. Fra 1.1.2007 ble det øremerkede tilskuddet innlemmet i kommunenes rammetilskudd¹⁹.

Utgiftene som kartlegges, er tiltak utover det som skal dekkes gjennom rammen. Dette kan være spesielle ekstratiltak som nødvendige støttetimer i spesielle fag, leksehjelp, spesielle innføringsklasser eller faglige/sosiale tiltak som kan tilskrives elevenes særskilte behov.

Kommunenes gjennomsnittlige utgifter per person i målgruppen til ekstratiltak i grunnskolen er beregnet til 8 100 kroner.

Kultur- og ungdomstiltak

Kommunene ble spurt om de i løpet av 2017 hadde utgifter til kultur- og ungdomstiltak som var spesielt rettet mot målgruppen. For hvert av tiltakene er kommunene bedt om å gi en kort beskrivelse av tiltaket og i hvilken grad tiltaket gjaldt personer i målgruppen.

Kommunenes gjennomsnittlige utgifter til kultur- og ungdomstiltak er beregnet til 1 300 kroner per person i målgruppen. Dette er en nedgang fra 1 600 kroner per person i 2016-kartleggingen. Blant kommunene som har rapportert utgifter innen dette feltet, varierte utgift per person i målgruppen fra 64 kroner til 3 500 kroner.

---

¹⁹ Staten overfører penger til kommunene, og når det ikke blir bestemt i detalj hva disse skal brukes til, slik at kommunene står friere i bruken av dem, kalles det rammetilskudd, mens øremerkede midler er det motsatte.

Barnehager og ekstrahjelp i barnehager

For 2017-kartleggingen ble det beregnet barnehagekostnad for kommunene, ved å prisjustere utgiftene som ble gitt i 2008–2010-kartleggingene. I tillegg ble kommunene spurt om å oppgi utgifter knyttet til ekstrahjelp i barnehager for barn av personer i målgruppen bosatt i perioden fra 1.1.2013 til 31.12.2017. Gjennomsnittlig utgift til barnehager og ekstrahjelp i barnehager er beregnet til 4 800 kroner per person i målgruppen. Det er en oppgang på 500 kroner per person fra 2016.

Beregningsutvalget trekker fra inntekten fra engangstilskuddet som utbetales sammen med integreringstilskuddet ved bosetting av barn 0-5 år (barnehagetilskudd).

Felleskostnader/inntekter

I henhold til KOSTRA skal felleskostnader/-inntekter i størst mulig grad være fordelt på tjenestefunksjonene. Kommunene fylte her ut driftskostnader/-inntekter som er felles i den forstand at de samme varer og tjenester benyttes av flere etater/kontorer i kommunene, og som ikke var ført andre steder i spørreskjemaet. Typiske varer og tjenester som kommunene rapporterte, var telefon, IT-tjenester og husleie i felles kommunale bygg.

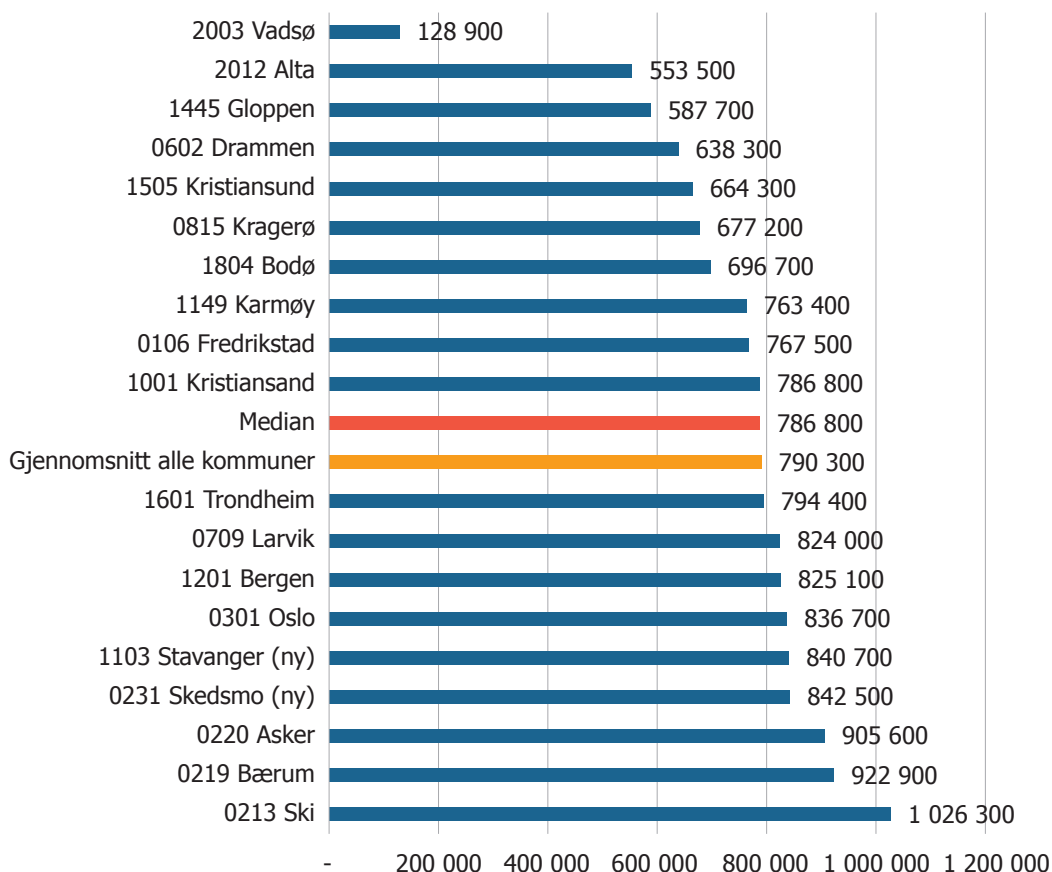
Gjennomsnittlig felleskostnad per person i målgruppen er beregnet til 3 700 kroner. Blant utvalgskommunene varierte utgiftene per person i målgruppen innen dette feltet fra 800 til 9 100 kroner, og medianutgiften var 4 600 kroner. Den store variasjonen kommer av ulik organisering og regnskapsføring for flyktningsarbeidet i kommunene.

4.4 Variasjon mellom kommuner

Utgiftene varierer mye mellom utvalgskommunene. Årsakene er sammensatte, og Beregningsutvalgets kartleggingsmetode gir ikke grunnlag for en systematisk analyse av årsakene til variasjon. Faktorer som vil spille inn er blant annet arbeids- og utdanningsmuligheter i en kommune, muligheter for stordriftsfordeler, kommunestørrelse, samt at kommuner med god økonomi kan legge seg på et høyere utgiftsnivå. Ulik sammensetning av målgruppen kan også forklare forskjeller i utgiftsnivå blant kommunene.

Figur 4.2 viser variasjon i totale utgifter per person i målgruppen i femårsperioden blant de 19 utvalgskommunene som deltar i årets kartlegging. Utgiftene inkluderer utbetalt sosialhjelp, introduksjonsstønning, prisjustert sats for kommunale helsetjenester samt utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Figuren viser også gjennomsnitts- og medianutgift for utvalgskommunene. Medianen blir ikke påvirket av ekstreme verdier, slik gjennomsnittet blir.

Figur 4.2 Totale utgifter per person i målgruppen over fem år i utvalgskommunene. Inkluderer utgifter til sosialhjelp, introduksjonsstønning, prisjustert sats for helseutgifter og utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. 2017. Kroner.

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og SSB.

Tabell 4.6 viser variasjonen i utvalgskommunenes utgifter i 2017 til utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønning, samt utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Indeks 100 er lik gjennomsnittet for kommunene i utvalget. Skillet mellom utgifter til sosialhjelp og utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse representerer ikke nødvendigvis reelle forskjeller i tjenestetilbudet. Variasjoner kan også forklares med blant annet ulik organisering og regnskapsføring. For eksempel vil utgifter til boligjenester komme med i Beregningsutvalgets undersøkelse dersom kommunen ikke dekker husleieutgifter gjennom utbetaling av sosialhjelp, men gjennom en subsidiering av husleien. Ved en eventuell dekning av husleie som sosialhjelp vil kostnadene komme med i sosialhjelpsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.6 Totale utgifter per person i målgruppen. Utbetalt sosialhjelp, introduksjonsstønad, integreringstiltak og administrasjon av disse i 2017. Indeks 100 er lik gjennomsnittet for utvalgskommunene.

Kommune	Sosialhjelp	Introduksjons- stønad	Integreringstiltak og administrasjon	Totalt
0106 Fredrikstad	123	103	87	97
0213 Ski	209	96	123	131
0219 Bærum	77	101	136	117
0220 Asker	98	96	129	115
0231 Skedsmo (ny)	122	99	107	107
0301 Oslo	132	96	105	106
0602 Drammen	83	91	73	80
0709 Larvik	85	106	108	104
0815 Kragerø	137	96	66	85
1001 Kristiansand	90	118	92	99
1103 Stavanger (ny)	108	88	116	106
1149 Karmøy	98	89	84	73
1201 Bergen	60	112	111	104
1445 Gloppen	98	89	58	73
1505 Kristiansund	121	103	64	83
1601 Trondheim	97	91	106	100
1804 Bodø	60	103	86	87
2003 Vadsø	126	67	-43	13
2012 Alta	61	81	64	69
Utvalgskommunene	100	100	100	100

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og SSB.

5 Kartlagte utgifter til sosialhjelp og introduksjonsstønad

Siden formålet er å kartlegge utgifter på landsnivå, brukes landsgjennomsnittet for utbetaling av sosialhjelp og introduksjonsstønad per person i målgruppen over fem år, og ikke per stønadmottaker. Fordelen med denne metoden er at gjennomsnittet ikke påvirkes av antall personer i de enkelte årskullene. Med denne beregningsmåten tar man hensyn til at sammensettingen av hvert bosettingskull varierer fra år til år. Datakilden er innrapporterte data fra kommunene til Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), koblet mot Utlendingsdatabasen.

5.1 Utgifter til utbetalt sosialhjelp

Tabell 5.1 viser gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp i 2017 og 2016 per person i målgruppen fordelt etter hvilket år de ble bosatt (bosettingsår).²⁰ For 2017 viser tabellen at gjennomsnittlig utbetaling per person i målgruppen som ble bosatt i 2013, var 22 000 kroner, mens gjennomsnittsutbetaling for de som ble bosatt i 2015, var 14 500 kroner.

Når vi summerer gjennomsnittlige utbetalinger per bosettingsårskull i 2017 for femårskullet får vi et resultat på 95 200 kroner. Utgift til utbetalt sosialhjelp per person i målgruppen for integreringstilskuddet er 2 500 kroner høyere sammenlignet med resultatet for kartleggingen av 2016. Dette tilsvarer en økning på 2,7 prosent. Dersom vi korrigerer for prisvekst i kommunesektoren tilsvarer dette en svært moderat realøkning på 0,2 prosent.

---

20 Tall for utbetalt sosialhjelp bygger i denne rapporten på endelige KOSTRA-tall publisert medio juni 2018 for alle landets kommuner.

Tabell 5.1 Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp i 2017 og 2016 per person i målgruppen for integreringstilskuddet fordelt på bosettingsår. Kroner. Avrundet.

Bosettingsår	Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp i 2017 per person	Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp i 2016 per person
2012		21 200
2013	22 000	21 500
2014	22 000	14 700
2015	14 500	15 800
2016	15 200	19 400
2017	21 600	
Sum (avrundet)	95 200	92 700

Kilde: Sosialhjelpsstatistikk, SSB.

I og med at det beregnes utgifter per flyktning i målgruppen og ikke per stønads-mottaker vil en endring i *andelen* av flyktninger i målgruppen som mottar sosialhjelp, i seg selv føre til en endring i gjennomsnittlige utgifter per flyktning. Tabell 5.2 viser at antall mottakere av sosialhjelp øker med 7,4 prosent i 2017. Mens andelen sosialhjelpsmottakere blant personer i målgruppen synker med 1,8 prosent fra 2016 til 2017.

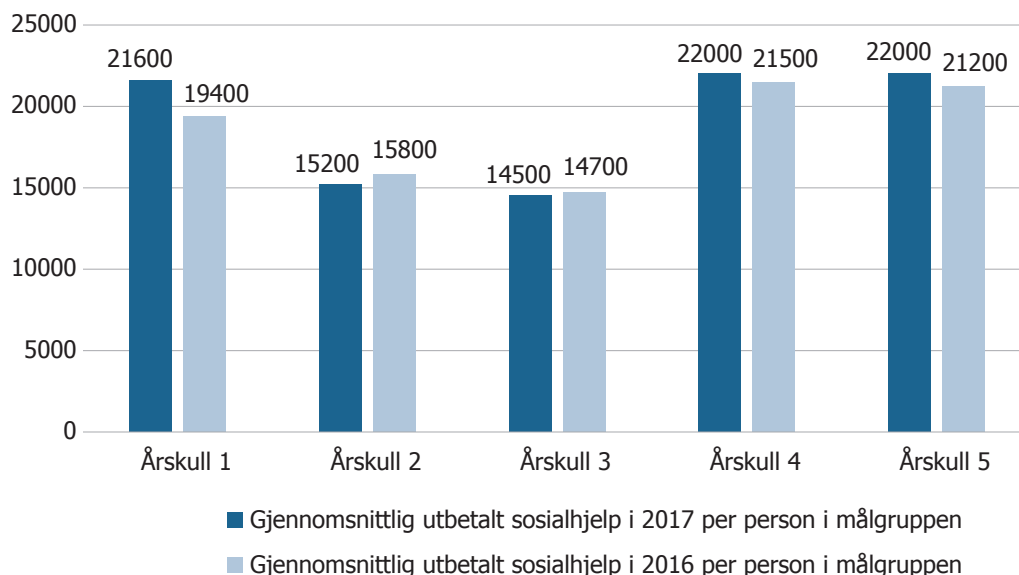
Tabell 5.2 Antall mottakere av sosialhjelp i målgruppen. Landstall for 2017 og 2016

	2017	2016	Prosentvis endring
Antall mottakere av sosialhjelp i målgruppen, landstall	21 237	19 776	7,4 %
Andel av målgruppen, landstall	33,1 %	34,9 %	-1,8 %

Kilde: Sosialhjelpsstatistikk, SSB.

Figur 5.1 viser gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp per person i målgruppen i 2017 og 2016 fordelt etter botid. Årskull en har hatt ett års botid i en kommune og ble bosatt for første gang i kartleggingsåret, mens årskull fem har hatt fem års botid i en kommune. Venstresøylene viser gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp per person for de ulike årskullene i 2017-kartleggingen. Høyresøylene viser gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp for de ulike årskullene i 2016-kartleggingen.

Figur 5.1 Gjennomsnittlige sosialhjelpsutbetalinger i 2017 og 2016 per person i målgruppen fordelt etter botid. Kroner.

Kilde: Sosialhjelpsstatistikk 2017, SSB.

Sosialhjelpsstatistikken viser at utbetalingen per person i målgruppen er høyest i det første, fjerde og femte året etter bosetting. I det andre og tredje året etter bosetting ser vi lavere sosialhjelpsutbetaling per person i målgruppen. Dette skyldes at mange er deltakere i introduksjonsprogram. Mange mottar sosialhjelp i en etableringsfase inntil de starter i introduksjonsprogram. Sosialhjelpsutgiftene for det fjerde og femte året etter bosetting vil delvis være påvirket av at en del av de som er ferdige med introduksjonsprogram ikke er økonomisk selvhjulpne. Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp per person bosatt i 2017 var 21 600 kroner. Dette er høyere enn utbetalt sosialhjelp per person bosatt i 2016, og kan ha en sammenheng med at det er flere personer i familier som er førstegangsboosatt i 2017.

5.2 Utgifter til utbetalt introduksjonsstønad

Introduksjonsstønad utbetales til deltakere i introduksjonsprogrammet. På årsbasis er stønaden lik to ganger folketrygdens grunnbeløp. Deltakere under 25 år mottar 2/3 stønad. Noen kommuner utbetaler likevel full stønad til personer under 25 år som ikke bor sammen med familie.

Tabell 5.3 viser gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2017 og 2016 fordelt etter bosettingsår.²¹ Summerte gjennomsnittlige utgifter i 2017 over femårsperioden var på 233 200 kroner. Dette er en økning på 13 700 kroner eller 6,3 prosent fra 2016.

Tabell 5.3 Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2017 og 2016 per person i målgruppen fordelt på bosettingsår. Kroner.

Bosettingsår	Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2017 per person	Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2016 per person
2012		6 500
2013	5 900	24 100
2014	28 600	70 600
2015	81 600	92 600
2016	85 900	25 700
2017	31 200	
Sum (avrundet)	233 200	219 500

Kilde: Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, SSB.

En del av økningen i gjennomsnittsutgift per flyktning skyldes den årlige oppjusteringen i satsene for introduksjonsstønad etter grunnbeløpet i Folketrygden. 1. mai 2017 steg grunnbeløpet i Folketrygden med 1,1 prosent.

Siden det beregnes utgifter per flyktning i målgruppen for integreringstilskuddet, og ikke per programdeltaker, vil endringer i *andelen* av flyktninger i målgruppen som deltar i introduksjonsprogram påvirke gjennomsnittlig utgift per flyktning. Andelen som deltar i introduksjonsprogrammet av alle personer i målgruppen for integreringstilskuddet øker fra 41,2 prosent i 2016 til 44,2 prosent i 2017.

Tabell 5.4 Antall mottakere av introduksjonsstønad i målgruppen. Landstall for 2017 og 2016.

	2017	2016	Prosentvis endring
Antall mottakere av introduksjonsstønad, landstall	28 220	23 313	21,0 %
Andel av målgruppen, landstall	44,2 %	41,2 %	3,0 %

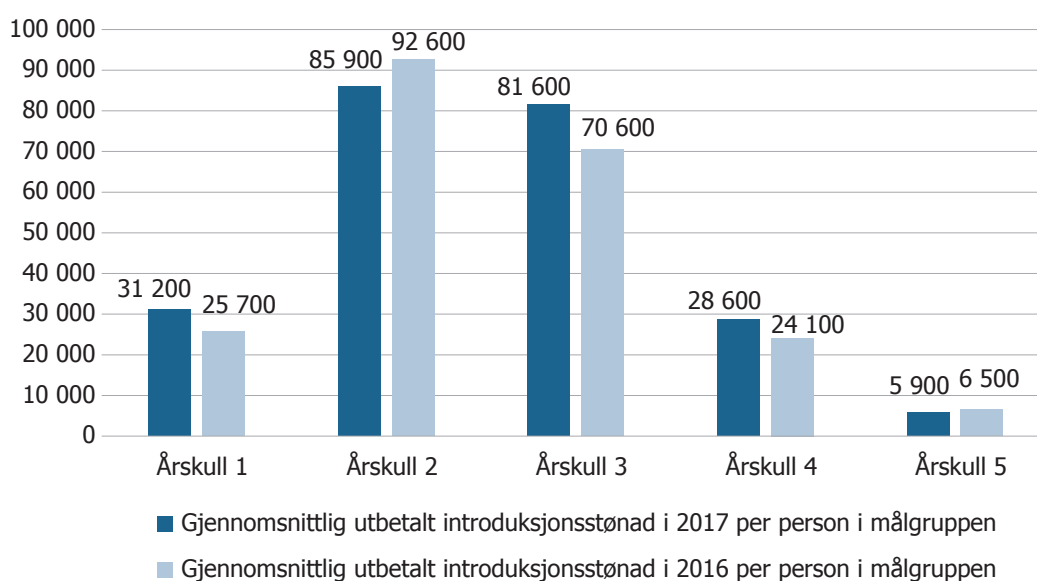
Kilde: Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, SSB.

Figur 5.2 viser gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad per person i målgruppen i 2017 og 2016 fordelt etter botid. Årskull en har hatt ett års botid i en kommune og ble

²¹ Tallene for utbetalt introduksjonsstønad er basert på den foreløpige KOSTRA-publiseringen fra medio mars 2018. Fra og med statistikkåret 2017 blir de nødvendige dataene innrapportert via A-ordningen. På grunn av ekstra kvalitetssikring blir ikke disse tallene klare før medio september 2018.

bosatt for første gang i kartleggingsåret, mens årskull fem har hatt fem års botid i en kommune. Venstresøylene viser gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad per person for de ulike årskullene i 2017-kartleggingen. Høyresøylene viser gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad for de ulike årskullene i 2016-kartleggingen.

Figur 5.2 Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2017 og 2016 per person i målgruppen fordelt etter botid. Kroner.

Kilde: Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, SSB.

Som det framgår av figur 5.2, var utbetaling av introduksjonsstønad i 2017 høyest i år to og tre etter bosetting. Det er hovedsakelig blant disse årskullene man finner deltakere i introduksjonsprogrammet. Mange av de som ble bosatt i 2017, hadde ikke rukket å starte i introduksjonsprogram i løpet av kalenderåret, og var i etableringsfasen. Likevel er snittutgiften for årskull en i 2017 høyere enn i 2016, dette skyldes blant annet at flyktningene i snitt kom tidligere på året i 2017 enn i 2016 og dermed fikk startet tidligere. Av ulike årsaker (permisjon, utvidet program og sykdom) kan tiden for introduksjonsprogrammet strekke seg utover to år. Det er derfor noen som ble bosatt i 2013 og 2014 som fortsatt mottok introduksjonsstønad i 2017.

5.3 Utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad sett i sammenheng

Økonomisk stønad i etableringsfasen, det vil si rett etter bosetting, utbetales stort sett som sosialhjelp. Dette forklarer delvis hvorfor utgifter til sosialhjelp er høyere for årskull en, sammenliknet med de andre årskullene.

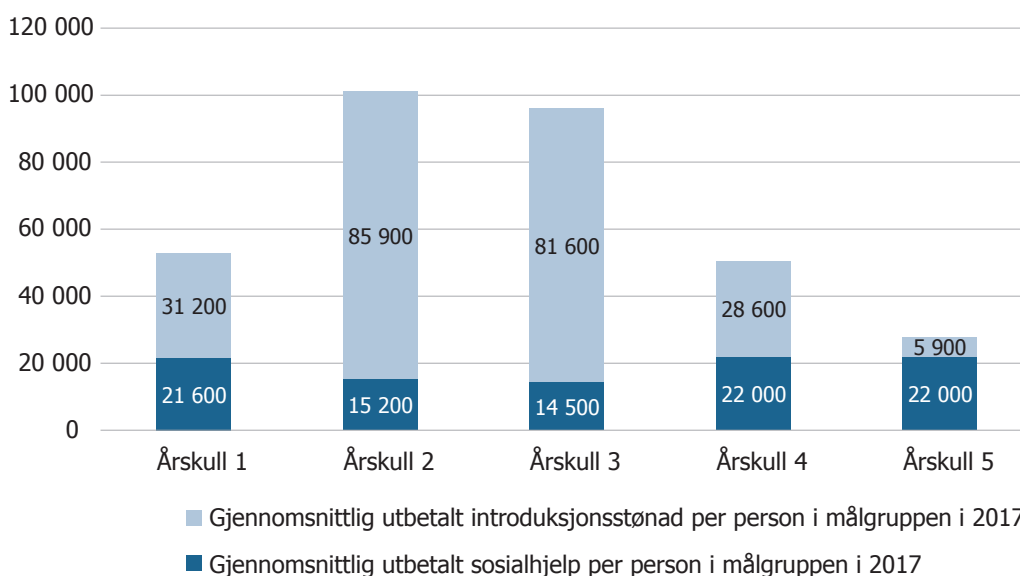
Det er som regel i år to og tre etter bosetting de fleste i målgruppen deltar i introduksjonsprogrammet. Enkelte kommuner utbetaler økonomisk stønad i etableringsfasen uten at det er klientført som sosialhjelp. Disse utgiftene kommer med i kommunenes driftsutgifter. For de utvalgte kommunene dette gjelder, kommer utgiftene med i kartlegging av utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, og ikke i landstallene for utbetalt sosialhjelp fra Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.5 Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad i 2017 per person i målgruppen fordelt på bosettingsår. Kroner.

Bosettingsår	Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp i 2017 per person	Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad i 2017 per person	I alt
2013	22 000	5 900	27 900
2014	22 000	28 600	50 600
2015	14 500	81 600	96 000
2016	15 200	85 900	101 100
2017	21 600	31 200	52 800
Sum	95 200	233 200	328 400

Kilde: Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5.3 Gjennomsnittlig utbetalt introduksjonsstønad og sosialhjelp i 2017 per person i målgruppen fordelt etter bosettingsår. Kroner.

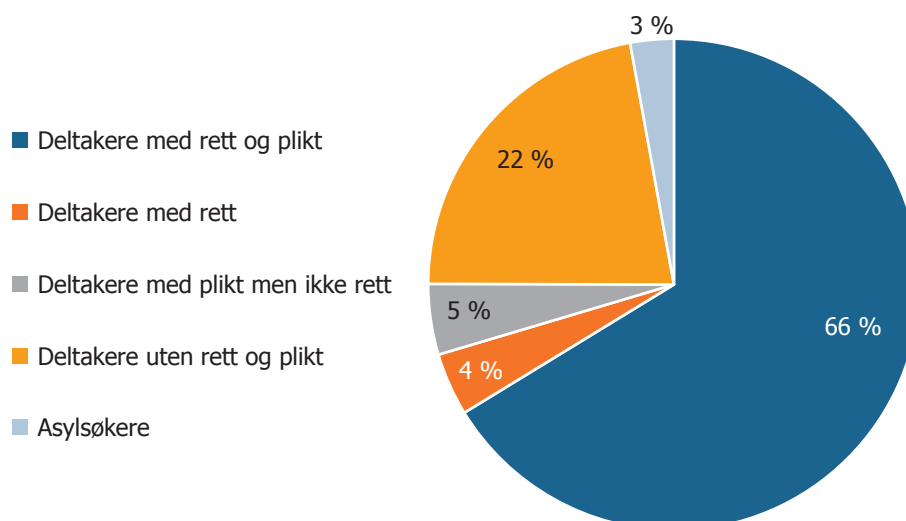
Kilde: Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere 2017, SSB.

6 Kartlagte utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

6.1 Målgruppe og utvalg av kommuner

Målgruppen for beregninger av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap skiller seg fra målgruppen i Beregningsutvalgets øvrige kartlegging. Personer som omfattes av kartleggingen er alle personer mellom 16 og 67²² år som får opplæring i norsk og samfunnskunnskap i kommunen, også deltakere som ikke inngår i personkretsen for norsktilskuddet med rett og plikt eller kun plikt til opplæring. Det betyr at asylsøkere og betalingsdeltakere er tatt med i utgiftskartleggingen (se figur 6.1). Opplysningene er samlet inn gjennom en spørreskjemaundersøkelse i 19 utvalgskommuner.

Figur 6.1 Målgruppen. Fordeling av deltakere i utvalgskommunene i 2017.

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap for 2017.

Fra og med 1.1.2017 er det bare rett og plikt, eller kun plikt som gjelder. Det vil si at deltakere ikke lenger kun har rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Det er en økning i andelen deltakere med rett og/eller plikt. Disse utgjorde til sammen 69 prosent av deltakerne i 2016. I 2017 utgjør denne gruppen 75 prosent av alle deltakere.

22 www.imdi.no

6.2 Deltakere og undervisningstimer

Tabell 6.1 viser totalt antall deltakere som fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap i 2017 i utvalgskommunene sammenlignet med 2016. Tabellen viser også totalt antall undervisningstimer i norsk og samfunnskunnskap i utvalgskommunene i 2017 og 2016.

Det er store variasjoner mellom utvalgskommunene; fra et opplæringstilbud som omfattet 80 deltakere til 8 306 deltakere. Antall undervisningstimer spenner fra 3 009 til 148 796 for 2017. Antall deltakere i undervisningen øker moderat med 1,7 prosent, mens antall undervisningstimer øker med 13,9 prosent. Andelen med rett og plikt etter introduksjonsloven øker fra 69 prosent i 2016 til 75 prosent i 2017 (se figur 6.1). Dette gir en naturlig økning i antall undervisningstimer fordi disse har rett på inntil 3 000 timer undervisning.

Tabell 6.1 Antall deltakere og undervisningstimer i 2017 og 2016 for utvalgskommunene. Kroner.

Kommune	Antall deltakere				Antall undervisningstimer			
	2017	2016	Endring	Prosentvis endring	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
0106 Fredrikstad	774	823	-49	-6,0 %	32 660	26 181	6 479	24,7 %
0213 Ski	424	384	40	10,4 %	17 858	12 226	5 632	46,1 %
0219 Bærum	1 402	1 454	-52	-3,6 %	39 680	18 428	21 252	115,3 %
0220 Asker	518	371	147	39,6 %	9 030	12 706	-3 676	-28,9 %
0231 Skedsmo (ny)	540	0	540	-	8 678	0	8 678	-
0301 Oslo	8 306	8 116	190	2,3 %	148 796	131 624	17 172	13,0 %
0602 Drammen	1 050	1 040	10	1,0 %	21 063	17 977	3 086	17,2 %
0709 Larvik	693	670	23	3,4 %	17 468	19 471	-2 003	-10,3 %
0815 Kragerø	172	167	5	3,0 %	4 468	5 175	-707	-13,7 %
1001 Kristiansand	1 281	1 582	-301	-19,0 %	35 775	34 088	1 687	4,9 %
1103 Stavanger (ny)	1 601	0	1 601	-	42 490	0	42 490	-
1149 Karmøy	249	268	-19	-7,1 %	9 706	9 236	470	5,1 %
1201 Bergen	4 088	3 475	613	17,6 %	79 519	66 902	12 617	18,9 %
1445 Gloppen	80	89	-9	-10,1 %	3 009	3 040	-31	-1,0 %
1505 Kristiansund	311	374	-63	-16,8 %	8 004	9 241	-1 237	-13,4 %
1601 Trondheim	2 052	2 105	-53	-2,5 %	63 059	52 913	10 146	19,2 %
1804 Bodø	710	652	58	8,9 %	14 370	13 729	641	4,7 %
2003 Vadsø	252	226	26	11,5 %	8 974	9 576	-602	-6,3 %
2012 Alta	257	393	-136	-34,6 %	8 617	9 383	-766	-8,2 %
I alt*	24 760	24 341	419	1,7 %	573 224	503 370	69 854	13,9 %

* I alt for 2016 inkluderer kommunene som utgikk fra undersøkelsen f.o.m. 2017.

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap for 2017.

6.3 Utgiftsnivået i utvalgskommunene

Undersøkelsen viser at gjennomsnittlig utgift per undervisningstime var på 1 310 kroner når drift uten lokaler legges til grunn, og 1 590 kroner for drift med lokaler. Det er en nedgang i timeprisen både med og uten lokaler fra 2016 til 2017. Lokalutgiftene falt med 30 kroner fra 310 kroner til 280 kroner per undervisningstime, mens utgift til selve undervisningen falt med 20 kroner. Samtidig økte antall undervisningstimer med 13,9 prosent. Denne kombinasjonen peker i retning av stordriftsfordeler i undervisningen i 2017.

For begge utgiftskategoriene var det i 2017, som for tidligere år, store forskjeller mellom høyeste og laveste verdi. Utgiftene per undervisningstime uten lokaler varierer fra 1 020 kroner til 1 570 kroner. For en undervisningstime med lokaler varierer utgiftene fra 1 100 kroner til 1 960 kroner.

Tabell 6.2 Kommunenes utgift per undervisningstime i 2017 med og uten lokaler. Kroner.¹

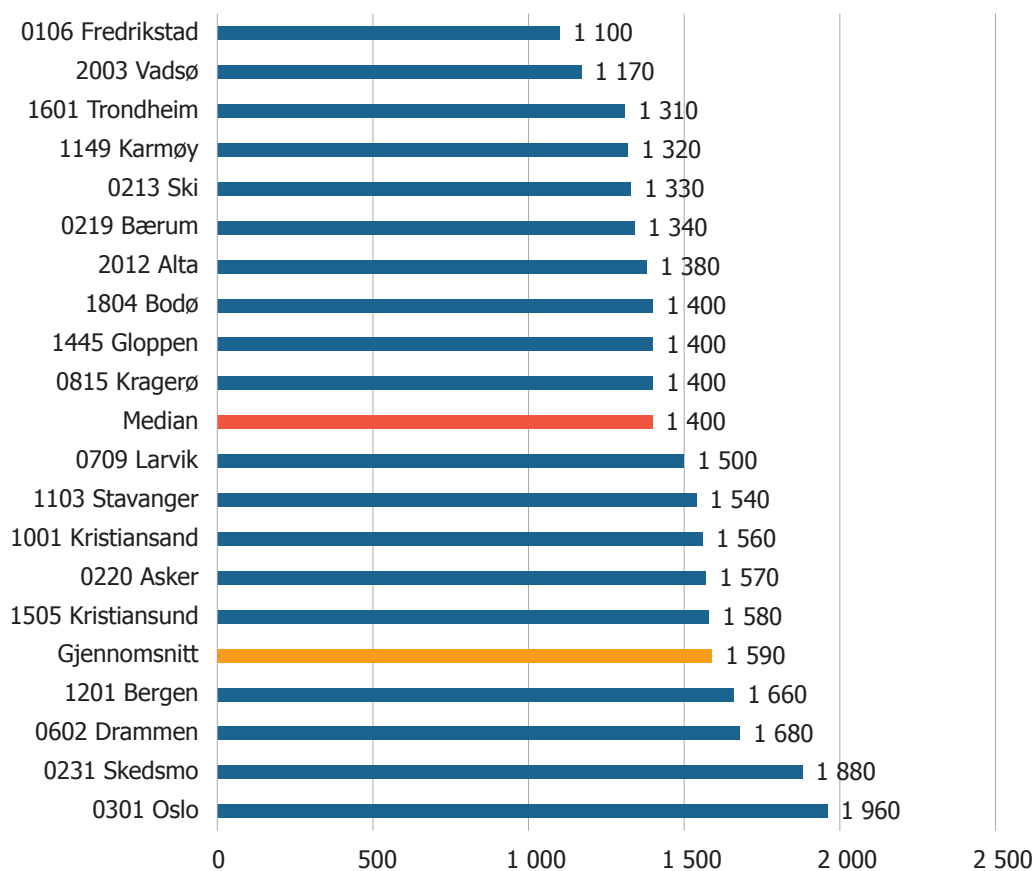
Kommune	Utgift per undervisningstime uten lokaler	Utgift per undervisningstime med lokaler
0106 Fredrikstad	1 020	1 100
0213 Ski	1 140	1 330
0219 Bærum	1 050	1 340
0220 Asker	1 570	1 570
0231 Skedsmo (ny)	1 460	1 880
0301 Oslo	1 520	1 960
0602 Drammen	1 510	1 680
0709 Larvik	1 380	1 500
0815 Kragerø	1 230	1 400
1001 Kristiansand	1 180	1 560
1103 Stavanger (ny)	1 400	1 540
1149 Karmøy	1 160	1 320
1201 Bergen	1 370	1 660
1445 Gloppen	1 370	1 400
1505 Kristiansund	1 310	1 580
1601 Trondheim	1 100	1 310
1804 Bodø	1 100	1 400
2003 Vadsø	1 030	1 170
2012 Alta	1 170	1 380
Utvalgskommunene	1 310	1 590

¹ Kronebeløpene i kommunenes utgifter per undervisningstime er avrundet til nærmeste tier.

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap for 2017.

Figur 6.2 viser utgift per undervisningstime for den enkelte utvalgskommunen, samt median og gjennomsnittsutgift. Median er den midterste observasjonen når observasjonene er sortert i stigende rekkefølge. Medianen blir ikke påvirket av ekstreme verdier og spredningen i utvalget, slik gjennomsnittet blir. Forskjell mellom median og gjennomsnitt skyldes blant annet at enkelte kommuner har høye eller lave utgifter, som trekker gjennomsnittet opp eller ned. Kommuner med mange deltakere, slik som Trondheim, Oslo og Bergen, betyr mer for gjennomsnittet enn kommuner med færre deltakere.

Figur 6.2 Kommunenes utgifter per undervisningstime med lokaler i 2017. Kroner.

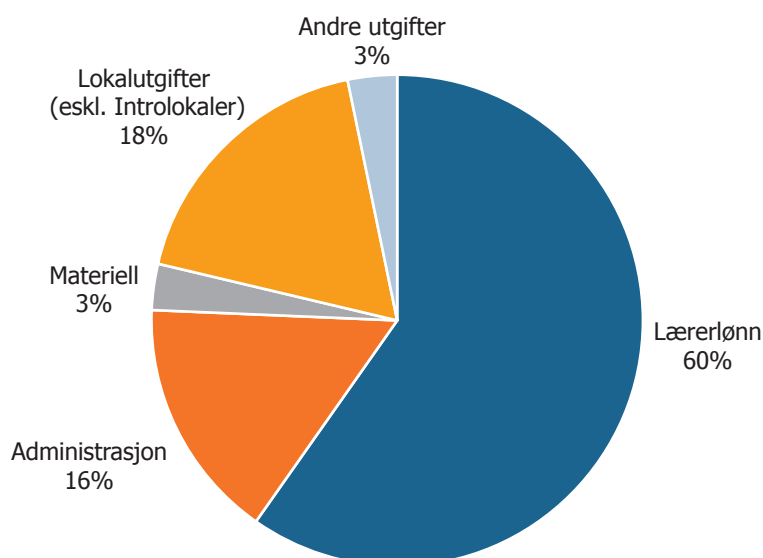
Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap for 2017.

Det er vanskelig å gi en entydig forklaring på variasjonene i kommunenes utgifter. Bak begrepet kostnader per undervisningstime skjuler det seg ulike organiseringer av opplæringstilbudet blant kommunene, hvilket vil ha en betydning for utgiftene. Videre vil kommuner med flere lærere med høy ansiennitet og utdanning ha høyere lærerlønninger. Lærere med seniortillegg vil ha en lavere undervisningsplikt. Gjennomsnittlig antall undervisningstimer per årsverk varierer fra 690 timer til 880 timer blant utvalgskommunene. Dyrere lokaler i storbyer er også med på å øke utgiftene.

6.4 Fordelingen av utgifter på ulike områder

En stor del av driftsutgiftene, 60 prosent, går til lærerlønninger. I tillegg føres noen av lønnsutgiftene (til for eksempel rektor og rådgiver) som administrasjonsutgifter. Henholdsvis 18 og 16 prosent går til lokalutgifter og administrasjonsutgifter, 3 prosent går til materiell, og de øvrige utgiftsområdene utgjør en svært liten andel. Det er lite endring fra 2016 i denne fordelingen. Utgiftsfordelingen varierer noe mellom kommunene, men i samtlige kommuner utgjør lønnsutgifter den største andelen av totalutgiftene.

Figur 6.3 Prosentvis fordeling av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap på ulike områder. 2017.

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til norskopplæring og samfunnskunnskap for 2017.

7 Tilskuddenes dekningsgrad og endringer over tid (2013–2017)

I dette kapitlet sammenlignes sats for integreringstilskuddet og norsktilskuddet med beregnede utgifter i 2017- og 2016-kartleggingene for å finne tilskuddenes dekningsgrad.

Resultatet i årets kartlegging er at integreringstilskuddet dekker 95,2 prosent av utgiftene i 2017. Norsktilskuddets sats dekker undervisningsutgiftene forutsatt at det gis 1100 undervisningstimer per deltaker til en gruppestørrelse på 14 personer.

Videre presenterer kapitlet utviklingen i utgifter over tid fra 2013 til 2017 innenfor alle utgiftsområdene Beregningsutvalget kartlegger.

7.1 Forholdet mellom beregnede utgifter og integreringstilskuddet i 2017

Den samlede utgiften er 790 300 kroner per person over femårsperioden som det utbetales integreringstilskudd for i 2017. Samlet sett er det en moderat nedgang i utgifter på 0,9 prosent fra 2016. Dette tilsvarer en realnedgang på 3,4 prosent om vi korrigerer for pris- og lønnsveksten i kommunesektoren på 2,5 prosent (kommunal deflator)²³. Tabell 7.1 viser de samlede utgiftene fordelt på utgiftsområdene som blir kartlagt av Beregningsutvalget.

---

23 Rapport fra det Tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, desember 2017. Tilgjengelig på www.kmd.dep.no.

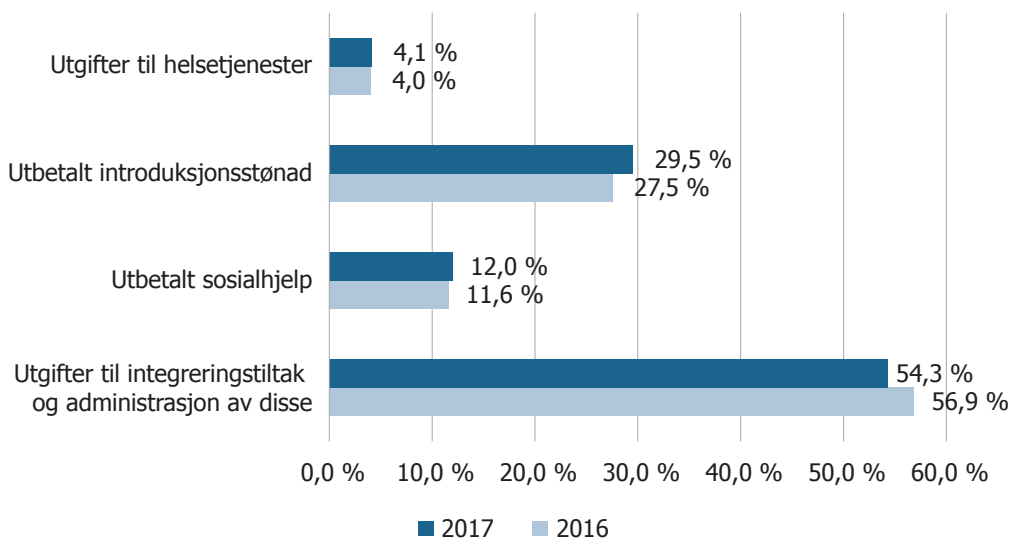
Tabell 7.1 Resultatet for kartleggingen av 2017 og 2016. Utgifter for femårsperioden for integreringstilskuddet. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse	429 200	453 700	-24 500	-5,4 %
Utbetalt sosialhjelp	95 200	92 700	2 500	2,7 %
Utbetalt introduksjonsstønad	233 200	219 500	13 700	6,2 %
Utgifter til helsetjenester	32 700	31 900	800	2,5 %
Samlede utgifter per person	790 300	797 800	-7 500	-0,9%

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016. Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB 2017.

Integreringstiltak og administrasjonen av disse er det største utgiftsområdet i undersøkelsen og utgjør 54,3 prosent av de totale utgiftene per person i 2017. Andel sosialhjelp av totalutgift er 12,0 prosent, mens introduksjonsstønaden utgjør 29,5 prosent. Figur 7.1 viser at utgiftsandelen som går til sosialhjelp er tilnærmet lik andelen i 2016, mens andelen for utbetalt introduksjonsstønad har økt med 2 prosent. Andelen for integreringstiltak og administrasjon av disse har gått ned med ca. 3 prosent. Helseutgifter kartlegges ikke årlig, men utvalget legger til en sats for helseutgifter per person som prisjusteres fra år til år etter kommunal deflator.²⁴

Figur 7.1 Prosentvis utgiftsfordeling av utgiftsområdene som kartlegges i 2017 og 2016.

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016. Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB 2017 og 2016.

²⁴ For å lese mer om hvordan prisjustert sats for helseutgifter er beregnet se kapittel 8.6 som omhandler Beregningsutvalgets kartleggingsmetode.

Integreringstilskuddets sats for femårsperioden etter førstegangsbosetting er 786 500 kroner per enslig voksen, og 736 500 kroner per barn og voksen i familie og per enslig mindreårig. Et vektet gjennomsnitt etter andel enslige voksne og andre gir en sats på 752 500 kroner per person i 2017.

Tabell 7.2 viser forholdet mellom beregnede utgifter og integreringstilskudd. Dekningsgraden er funnet ved å dele vektet tilskudd på gjennomsnittlig beregnet utgift. Kartleggingen viser dermed at tilskuddet dekker 95,2 prosent av utgiftene i 2017. Integreringstilskuddets dekningsgrad øker med 2,9 prosent fra 92,3 i 2016. Forskjell mellom integreringstilskudd og gjennomsnittlig utgift er 37 800 kroner per person i målgruppen over femårsperioden etter bosetting.

Beregningsutvalget trekker fra relevante statstilskudd og andre inntekter på områder som inngår i undersøkelsen. Se kapittel 8 om utvalgets kartleggingsmetoder.

Tabell 7.2 Forhold mellom beregnede utgifter og integreringstilskudd. 2017 og 2016. Kroner.

	2017	2016	Endring	Prosentvis endring
Integreringstilskudd, enslige voksne	786 500	767 400	19 100	2,5 %
Integreringstilskudd, voksne, barn og enslige mindreårige	736 500	717 400	19 100	2,7 %
Samlede utgifter i femårsperioden	790 300	797 800	-7 500	-0,9 %
Beregnet utbetalt tilskudd per person i målgruppen i femårsperioden	752 500	736 900	15 600	2,1 %
Forskjell mellom vektet tilskudd og utgift per person	37 800	60 900	-23 100	-37,9 %
Dekningsgrad	95,2 %	92,3 %		2,9 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2016. Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen, landstall fra SSB 2017.

7.2 Utgifter til personer som utløser integreringstilskudd – endringer over tid

Beregningsutvalget synliggjør i dette kapitlet utviklingen av utgifter fra 2013 til 2017.

Det er flere utfordringer knyttet til å sammenligne tallene over tid, dette gjelder både totaltallet og tallene for de ulike utgiftsområdene. I tillegg til det som nevnes i kapittel 8 om kartleggingsmetodene, er de viktigste utfordringene:

- utskifting av utvalgskommuner hvert år (ulik kostnadsprofil, ulike fortolkninger av skjema)
- ulik sammensetting av målgruppen som utløser tilskudd
- ulikt bosettingsvolum (hvor mange i målgruppen for tilskuddet som blir bosatt i utvalgskommunene det enkelte år, førstegangsbosatte og bosatte år 2–5)
- endringer i spørreundersøkelsesskjemaet

Totalutgiftene i tabellene er oppgitt per person i målgruppen som utløser integrerings-tilskudd til kommunene. Utvalgets kommentarer vil gjelde både utviklingen per person i målgruppen og andelen totalutgifter på de enkelte utgiftsområdene i utvalgskommunene.

7.2.1 Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse

Tabell 7.2 Utgifter per område i 2017 og 2013, med prosentvis endring. Utgifter for et år. Kroner.

Utgift per person per tjenesteområde	2017	2013	Endring 2013–2017
Sosialrådgivning og veiledning	25 000	22 300	12,2 %
Introduksjonsprogram	19 600	20 100	-2,4 %
Grunnskoleopplæring for voksne	8 700	6 200	39,5 %
Administrasjon av kvalifiseringsprogrammet og kvalifiseringsstønad	1 400	300	330,4 %
Sysselsetting div tiltak	800	200	280,7 %
Bolig	14 700	12 600	16,4 %
Støttekontakt	800	700	25,3 %
Ekstratiltak grunnskole	8 100	5 600	45,3 %
Kulturtiltak	1 300	1 500	-12,9 %
Barnehager	4 800	4 400	6,9 %
Felleskostnader	3 700	3 200	16,5 %
Total (inkl. barnevern og fratrukket EM-tilskudd)	85 800	87 800	-2,3 %

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2013.

Sosialrådgivning og veiledning og introduksjonsprogrammet bør ses i sammenheng på grunn av noe ulik organisering i kommunene. For disse områdene har utgiftene per person i målgruppen økt fra 42 400 kroner i 2013 til 44 600 kroner i 2017, en økning på 5,2 prosent. Under sosialrådgivning og veiledning oppgir kommunene også etableringskostnader som ikke er klientført som sosialhjelp til Statistisk sentralbyrå. Utgifter til etablering som ikke er klientført varierer sterkt med praksis i utvalgskommunene.

På grunn av endringen i finansieringen fra og med 2017 kan ikke barnevernsutgiftene og særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige i 2017 direkte sammenlignes

med 2013. Før betalte kommunene en redusert egenandel, mens de fra og med 2017 betaler alle kostnadene. Til gjengjeld skal det økte særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige mindreårige blant annet dekke de samme utgiftene som refusjonsordningen. Beregningsutvalget trekker derfor dette tilskuddet fra summen av alle utgiftene til slutt.

I 2017 ble refusjonsordning for kommunale barnevernsutgifter for enslige mindreårige avvirket og midlene ble overført til særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, samtidig som satsene for dette per-person-tilskudd ble betydelig ppjustert.

Raden som viser totalen i tabell 7.2 er inkludert barnevernsutgifter og fratrukket tilskuddet for enslige mindreårige i både 2016 og 2017.

Det har vært lite endring i perioden på de øvrige områdene i kartleggingen av utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse. Når det gjelder økningen i grunnskoleopplæring for voksne og ekstratiltak i grunnskolen, har dette en sammenheng med økningen i antallet enslige mindreårige.

7.2.2 Endring i målgruppens sammensetning

I tillegg til det samlede volumet på bosettingen av flyktninger er det en faktor som har hatt betydning for kostnadsutviklingen de siste fem årene. Det er bosettingen av enslige mindreårige flyktninger.

Økningen i bosetting av enslige mindreårige har særlig slått ut på to tjenesteområder: grunnskoleopplæring for voksne og barnevernsutgifter. Enslige mindreårige er per definisjon i alderen hvor de kan gjøre gjeldende rettigheter til videregående skole, men dette forutsetter en fullført grunnskole. En stor del av de enslige mindreårige har ikke fullført grunnskolen ved bosetting. Veksten i kommunenes utgifter til grunnskoleopplæring for voksne har særlig oppstått etter det høye nivået på bosettingen av enslige mindreårige i 2010 og 2011. Det er usikkert hvorvidt utgifter til grunnskole har bidratt til økte barnevernsutgifter, da noen kommuner tidligere la dette i barnevernsvedtak.

Bosettingen av enslige mindreårige økte i 2016 til et langt høyere nivå enn tidligere år. Som vi ser av tabell 7.3 falt bosettingen av enslige mindreårige i 2017 kraftig sammenliknet med året før. Nedgangen er på ca. 52 prosent. Det er forventet at nivået vil fortsette å avta de nærmeste årene. Samtidig vil de allerede bosatte enslige mindreårige bli eldre og mer selvhjulpne, slik at barnevernsutgiftene kan forventes å gå ned.

Tabell 7.3 Antall førstegangsbosatte enslige mindreårige flyktninger på landsbasis per år. 2013–2017.

Bosettingsår	Antall førstegangsbosatte enslige mindreårige flyktninger
2013	421
2014	536
2015	691
2016	1 599
2017	759

Kilde: IMDi.

Tabell 7.4 viser sammensettingen av førstegangsbosatte flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag for hele landet i perioden 2013 til 2017. Andelen bosatte enslige mindreårige var relativt lav i årene mellom 2013 og 2015, men øker en del i 2016, for så å avta i 2017. Familier utgjør en høyere andel av målgruppen i 2017 sammenlignet med 2016.

Tabell 7.4 Sammensetting av førstegangsbosatte på landsbasis. Prosent.

Bosettingsår	Familier	Enslige voksne	Enslige mindreårige
2013	54	40	6
2014	53	40	7
2015	49	45	6
2016	51	39	10
2017	61	32	7

Kilde: IMDi.

7.2.3 Samlede utgifter per person som utløser integreringstilskudd – endring over tid

Beregningsutvalget har helt overordnet sett på utviklingen i samlede utgifter de siste årene. Samlede utgifter inkluderer utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad, samt prisjustert sats for helseutgifter.

Fra 2013 til 2017 har det vært en økning i samlede utgifter på 6,3 prosent. Tar man hensyn til beregnet lønns- og prisvekst i kommunene i denne perioden²⁵ på 14,5 prosent utgjør dette en realnedgang på 8,2 prosent.

Ser man nærmere på de ulike delområdene av kartleggingen er utviklingen sammensatt. I perioden 2013 til 2017 er det en realnedgang på 6,7 prosent for utbetalt sosialhjelp og

²⁵ Lønns- og prisvekst (kommunal deflator) for årene 2013 til 2017 beregnet av Tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

en realvekst på 10,7 prosent for utbetalt introduksjonsstønad. Økt bosetting og flere enslige voksne blant førstegangsbosatte har bidratt til en slik vekst i utgifter. Enslige voksne gir i gjennomsnitt høyere utgifter grunnet boløsning og deltakelse i introduksjonsprogrammet. I tillegg ble det bosatt langt flere i 2015, 2016 og 2017, enn i 2014 og 2013. Perioden 2015–2017 representerer et rekordnivå for antallet bosettinger i Norge.

I kartleggingene av utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse fra 2013 og 2017, er det en nedgang i utgifter per person på 1,9 prosent. Dette tilsvarer en realnedgang i utgifter på 16,4 prosent når man sammenligner med lønns- og prisvekst for samme periode. Dette kan tyde på visse stordriftsfordeler knyttet til økt bosetting i perioden, men det er vanskelig å måle effekten av dette. På grunn av den store økningen i særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, som ble innført i 2017, er det ikke helt uproblematisk å sammenlikne utgiftene over de siste fem årene. Realnedgangen på 16,4 prosent kan derfor være noe overestimert.

Tabell 7.5 Utgifter for kartleggingene 2017 og 2013, med endringer. Kroner.

Utgift per person per område	2017	2013	Endring 2013–2017	
			Kroner	Prosent
Integreringstiltak og administrasjon av disse	429 200	437 500	-8 300	-1,9 %
Sosialhjelp	95 200	88 300	6 900	7,8 %
Introduksjonsstønad	233 200	186 300	46 900	25,2 %
Helseutgifter	32 700	29 300	3 400	11,6 %
Totalt	790 300	743 400	46 900	6,3 %

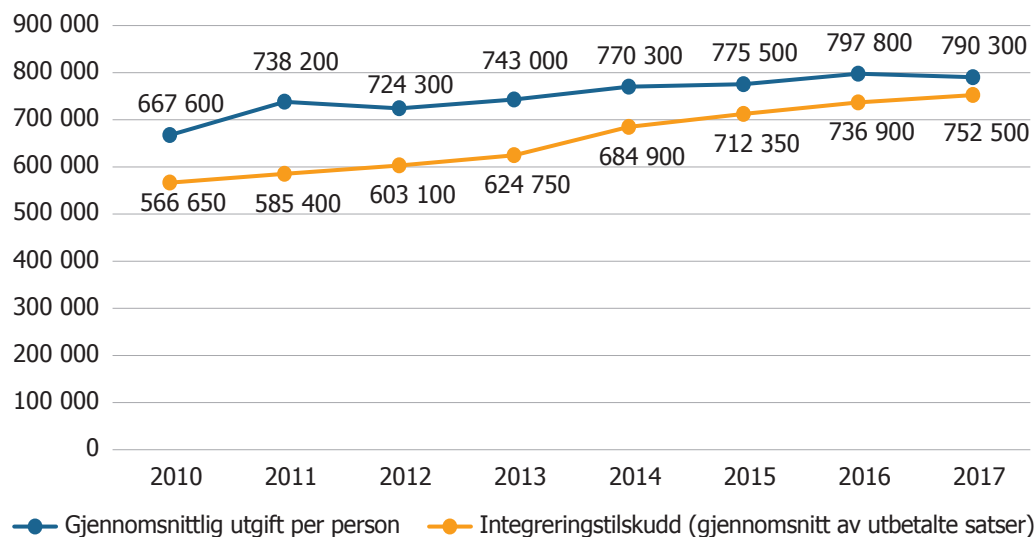
Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for 2017 og 2013. Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen, SSB for 2017 og 2013.

Blå linje i figur 7.2 viser samlet beregnet utgift for femårskullet som mottar integreringstilskudd i kartleggingene av 2010 til 2017. Dette inkluderer utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse²⁶, utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad, samt prisjustert sats for helseutgifter. I perioden 2010 til 2017 har integreringstilskuddet vært delt inn i ulike satser (se tabell 3.1). Den røde linjen viser utbetalt tilskudd for femårsperioden som et vektet gjennomsnitt av ulike satser til enslige voksne og voksne, barn og enslige mindreårige.

I 2013 og 2014 ser man at avviket mellom tilskudd og utgift per person minsker, mens det er relativt stabilt fra 2015 til 2016. I 2017 er avviket på det laveste. Vektes integreringstilskuddet etter andel enslige voksne og andre i målgruppen utgjør dette et gjennomsnittlig utbetalt tilskudd på 752 500 kroner per person over fem år i 2017. Tilskuddet dekker dermed 95,2 prosent av utgiftene i 2017.

²⁶ Utgift til integreringstiltak og administrasjon av disse inkluderer utgifter til Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og kvalifiseringsstønad for kartleggingene av 2013 til 2017.

Figur 7.2 Samlede utgifter for femårsperioden per person sammenlignet med gjennomsnitt av satser¹ for integreringstilskudd. 2010–2017. Kroner.

¹ Fra 2014 er integreringstilskuddet fordelt på en høyere sats for enslige voksne og en lavere sats for alle andre.

Kilde: Beregningsutvalgets administrasjonsundersøkelse for perioden 2010 til 2017. Sosialhjelpsstatistikk og introduksjonsordningen, SSB for perioden 2010 til 2017.

7.3 Forholdet mellom beregnede utgifter og norsktilskuddet i 2017

Med kjennskap til gjennomsnittlig antall timer opplæring som gjennomføres per deltaker, utgift per undervisningstime og gruppestørrelse vil man kunne beregne en gjennomsnittlig utgift per elev.

Eksemplene i tabell 7.6 illustrerer norsktilskuddets (høy sats) dekningsgrad med tre ulike gruppestørrelser. De andre variablene holdes konstante. Om det gis 1 100 undervisningstimer pr deltaker og timeprisen er 1 590 kroner, vil det være nødvendig med en gruppestørrelse på 14 personer for at norsktilskuddet skal dekke utgiftene.

Antall timer er et anslag basert på uttrekk av registrerte timer i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) gjort i 2014.²⁷ Uttrekket baserer seg på 39 000 deltakere med høy sats som har avsluttet sin norskopplæring. Et tilsvarende uttrekk gjort for deltakere som startet sin norskopplæring etter 1.1.2012 gir omlag samme antall timer. Tilskudd per deltaker med høy sats var tilsammen 133 600 kroner i 2017 fordelt over tre år.

²⁷ Beregningene baserer seg på et uttrekk fra gamle NIR i 2014 fordi man har ikke god nok data-kvalitet i nye NIR til å foreta en lignende uttrekk i 2017. Fra og med 2018-kartleggingen vil utvalget bestille nye uttrekk fra nye NIR, fordi kvaliteten på de nødvendige dataene vil være god nok.

Tabell 7.6 Norsktilskuddets dekningsgrad for 2016. Kostnader per deltaker etter ulik gruppestørrelse.

Timespris m/lokaler	Gruppestørrelse	Antall timer pr deltaker	Kostnad pr deltaker	Tilskudd per deltaker høy sats 2017	Avvik
1 590	12	1 100	145 750	133 600	-12 150
1 590	13	1 100	134 538	133 600	-938
1 590	14	1 100	124 929	133 600	8 671

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for 2017, NIR og IMDi.

Oversikten i tabell 7.6 tar ikke hensyn til situasjoner med deling av persontilskudd mellom bosettings- og mottakskommune, i tilfeller der personer med rett og plikt til norskundervisning har lang botid i mottak. Dersom vi legger til grunn at bare år to og tre av tilskuddet tilfaller bosettingskommunen vil det være nødvendig med større grupper for at utgiftene skal dekkes, slik det er illustrert i tabell 7.7. Hvor mye norsktilskuddet som tilfaller bosettingskommunen blir redusert, avhenger av oppholdstid på mottak fra oppholdstillatelse til bosetting.

Tabell 7.7 Norsktilskuddets dekningsgrad for 2017 Kostnader per deltaker etter ulik gruppestørrelse.

Timespris m/lokaler	Gruppestørrelse	Antall timer pr deltaker	Kostnad pr deltaker	Tilskudd per deltaker høy sats 2017 (år 2 og 3)	Avvik
1 590	16	1 100	109 313	101 700	-7 613
1 590	17	1 100	102 882	101 700	-1 182
1 590	18	1 100	97 167	101 700	4 533

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for 2017, NIR og IMDi

Det er et stort spenn i gjennomsnittsutgift per undervisningstime i de 19 utvalgskommunene i 2017. Dersom timeprisen er lavere kan man dekke kostnadene med et lavere antall deltakere per gruppe.

I 2017-kartleggingen er gjennomsnittlig gruppestørrelse på 16 personer for utvalgskommunene, og innrapporterte gruppestørrelser varierer fra 12 til 22 personer. Dette gjennomsnittet inkluderer alle deltakere i opplæringen i kommunen. Det vil si at deltakere fra asylmottak, arbeidsinnvandrere, samt personer med både lav sats og høy sats av norsktilskuddet er med i gruppestørrelsen som kommunene oppgir i kartleggingen. Kommunene har ofte ikke tall på gruppestørrelse knyttet til opplæring for personer med høy sats. En viktig årsak til dette er at det er vanlig å sette sammen grupper etter ferdighetsnivå, og ikke etter hvilken finansieringsordning deltakere tilhører. Kommuner

med få deltakere må oftere ha opplæring for grupper med færre enn 10 deltakere gjennom året. Det motsatte vil kunne gjelde for kommuner med mange deltakere.

7.4 Utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap – endring over tid

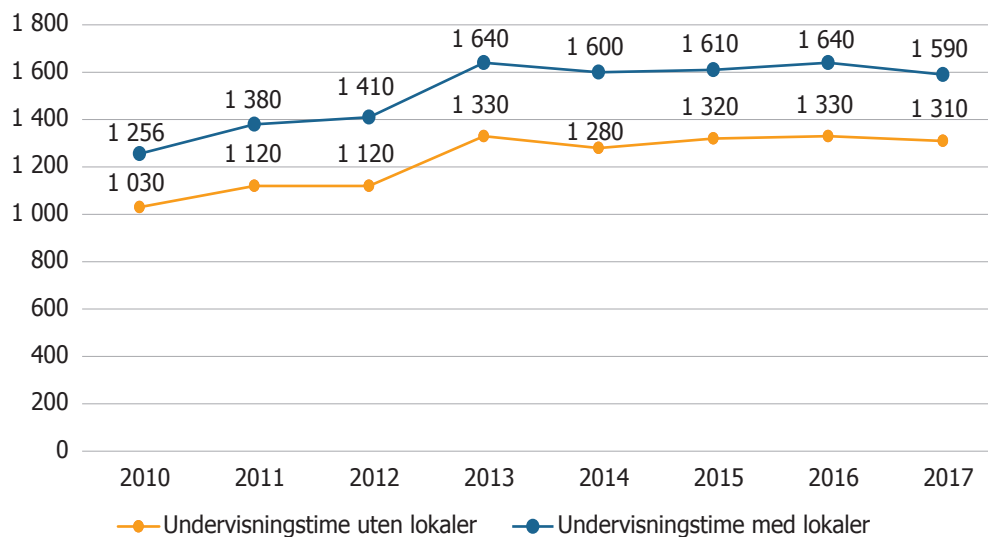
Tabell 7. 8 Oversikt over timepris, totale kostnader og antall undervisningstimer for årene 2013 til 2017.

	2013	2014	2015	2016	2017
Timepris uten lokaler (kroner)	1 250	1 280	1 320	1 330	1 310
Timepris med lokaler (kroner)	1 520	1 600	1 610	1 640	1 590
Total kostnad uten lokaler (i 1000 kroner)	576 696	593 582	604 932	668 784	751 273
Total kostnad med lokaler (i 1000 kroner)	705 586	741 594	737 376	826 471	911 434
Antall undervisningstimer	463 065	462 601	457 946	503 370	573 224

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for perioden 2013 til 2017.

I perioden 2013 til 2015 har antall undervisningstimer vært ganske stabilt. Antall undervisningstimer og deltakere økte kraftig i 2016, og når en topp i 2017. Dette skyldes at det er flere deltakere med rett og plikt til norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. En høyere andel elever med rett og plikt etter introduksjonsloven av den totale elevmassen gir en naturlig økning i antall undervisningstimer fordi disse har rett på inntil 3 000 timer undervisning.

Figur 7. 3 Utgift per undervisningstime til norsk og samfunnskunnskap. Årene 2010 til 2017. Løpende kroner.

Kilde: Beregningsutvalgets kartlegging av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for perioden 2010 til 2017.

Den minimale økningen som sees fra 2011 til 2012 skyldes i hovedsak korrigerings av tallene fra Oslo slik at utgiftene ble lavere. Dette ble gjort av utvalget etter en vurdering av tallene sendt inn av Oslo for 2012. Fra 2010 til 2017 har timepris per undervisningstime uten lokaler økt med 190 kroner eller 17 prosent. Timepris med lokaler har økt med 210 kroner eller 15 prosent i samme periode. Det er en ganske stabil utvikling i timeprisen per undervisningstime i perioden 2013 til 2017.

Selv om grafen viser en vekst i utgifter per undervisningstime siden 2012 sier ikke dette noe om utgifter per person. Det er mulig at effektiviseringstiltak, større gruppestørrelse og stordriftsfordeler med flere deltakere har medvirket til at kostnader per deltaker ikke har samme utgiftsutvikling som kostnad per undervisningstime.

8 Beregningsutvalgets kartleggingsmetoder

Beregningsutvalget kartlegger utgifter som er relevante for to statlige tilskudd; integreringstilskuddet og tilskuddet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (norsktilskuddet).

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, samt utbetalinger av sosialhjelp og introduksjonsstønad i bosettingsåret og de fire påfølgende årene. Beregningsutvalget kartlegger kommunenes gjennomsnittlige utgift til integreringstiltak og administrasjon av disse over ett år. For at denne utgiften skal kunne sammenlignes med det samlede tilskuddet over hele tilskuddsperioden, multipliserer vi utgiften med fem. I 2017 var den gjennomsnittlige utgiften til integreringstiltak og administrasjon av disse 85 800 kroner per person i målgruppen. Multiplisert med fem blir det 429 200 kroner.

Beregningsutvalget gjennomfører kartleggingen av utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, gjennom innhenting av data fra 19 utvalgskommuner ved hjelp av spørreskjemaer og systematisk veiledning av kommunene.

Utgifter til utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad per person i målgruppen for integreringstilskudd innhentes ved hjelp av KOSTRA-tall og A-ordningen, bearbeidet av Statistisk Sentralbyrå (SSB).

Beregningsutvalget innhenter utgiftene til alle personer som mottar opplæring i norsk og samfunnskunnskap i de samme 19 utvalgskommunene i en egen spørreskjemaundersøkelse. Kartleggingen danner grunnlaget for å finne en utgift per undervisningstime, samt beregninger av forholdet mellom norsktilskuddets sats og utgift per person.

Dette kapitlet beskriver datagrunnlaget og utvalgets kartleggingsmetoder nærmere, samt vurdering av datakvaliteten.

8.1 Målgruppen

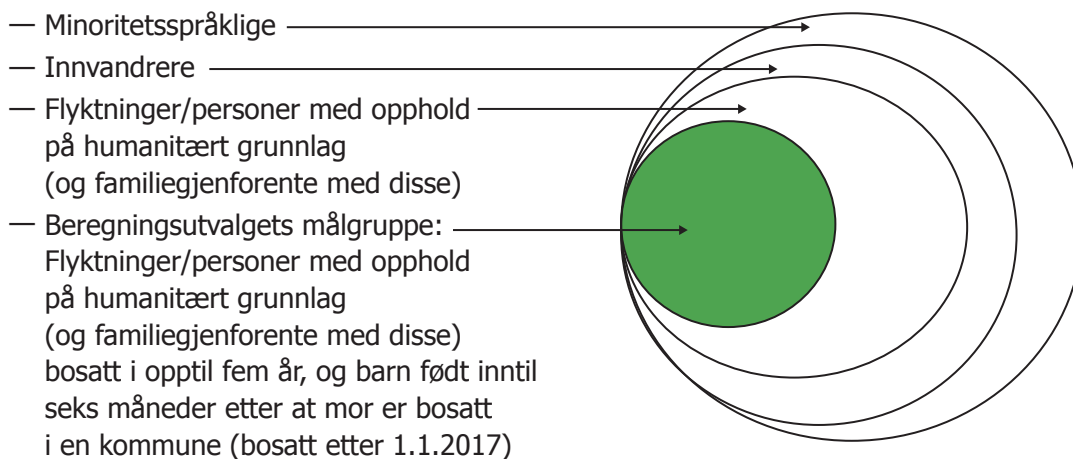
Beregningsutvalget bruker to ulike definisjoner av målgruppen for kartleggingen. Målgruppen for kartlegging av utbetalt introduksjonsstønad og sosialhjelp, samt utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, er personer som utløste integreringstilskudd til kommunene i det aktuelle kartleggingsåret.

Målgruppen for beregninger av utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap skiller seg fra målgruppen for de andre delundersøkelsene i Beregningsutvalgets kartlegging. Personer som omfattes av kartleggingen er alle personer mellom 16 og 67 år som får opplæring i norsk og samfunnskunnskap i kommunen, også deltakere som ikke inngår i personkretsen for norsktilskuddet med rett og plikt eller kun rett til opplæring.

8.1.1 Personer som utløser integreringstilskudd

Figuren viser målgruppen for kartleggingen av utgifter for personer som utløser integreringstilskudd. Det er flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag som har vært bosatt i opptil fem år, samt familiegjenforente med disse.

Minoritetsspråklig er en person som ikke har norsk, svensk, dansk eller samisk som morsmål.

Flyktning/person med opphold på humanitært grunnlag er en utenlandsk statsborger som har fått innvilget flyktningstatus/politisk asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Gruppen av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag omfatter overføringsflyktninger (kvoteflyktninger), personer som opprinnelig har kommet som asylsøkere og familiemedlemmer som gjenføres med personer i disse to gruppene.

Barn som blir født inntil seks måneder etter at mor er bosatt i en kommune ble fra og med 2011 omfattet av målgruppen for integreringstilskudd. Dette gjelder ikke familiegjenforente. Frem til og med 2010-kartleggingen var utgiftene rundt disse barna omfattet av undersøkelsen, men de utløste ikke tilskudd.

I 2017 ble kommuner tildelt et ekstratilskudd på kr 100 000 per enslig mindreårig som ble bosatt det året. Beregningsutvalget viderefører praksis fra 2016-kartleggingen og tar ikke med inntekter fra dette ekstratilskuddet i beregningene i denne rapporten. Årsaken

er at Beregningsutvalgets kartlegging brukes som grunnlag for fremtidig justering av det ordinære statlige integreringstilskuddet. Ekstratilskudd i 2017 og i 2016 var et midlertidig stimuleringsstilskudd for raskere bosetting, og bør etter utvalgets vurdering derfor ikke påvirke det fremtidige ordinære integreringstilskuddet.

Beregningsutvalget presenterer nominelle beløp i denne rapporten, med mindre det opplyses om noe annet.

8.1.2 Personer som utløser tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Rundskriv Q-20/2015 fastsetter hvilke grupper av voksne innvandrere i Norge som skal få tilbud om gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Målgruppen er alle personer mellom 16 og 67 år som får opplæring i norsk og samfunnskunnskap i kommunen, det vil si at asylsøkere og betalingsdeltakere er tatt med i undersøkelsen. Det er personer mellom 16 og 67 år som har fått asyl eller opphold på humanitært grunnlag, personer med kollektiv beskyttelse eller overføringsflyktninger, samt familiegjenforente med disse gruppene. Tabell 8.1 gir en oversikt over personer med rett og/eller plikt til norskopplæring.

Tabell 8. 1 Oversikt over personer med rett og plikt eller kun plikt til norskopplæring.

Rett og plikt	Plikt
16-67 år	16-67 år
Gratis	Betaling
Asyl- og Overføringsflyktninger	
Humanitært grunnlag	
Kollektiv beskyttelse	
FAM (A/O; Hum og Kol)	
FAM (norske eller nordiske borgere)	
Personer med opphold på grunnlag av mishandling eller tvangsekteskap (fra 1.7.2011)	Arbeidsinnvandrere - ikke opphold etter EFTA/EØS-regelverket FAM (arbeidsinnvandrere)

8.2 Sosialhjelp

På oppdrag fra Beregningsutvalget beregner SSB kommunenes utgifter til utbetalt sosialhjelp til personer i målgruppen. Beregningene bygger på opplysninger innrapportert til KOSTRA og baserer seg i denne utgaven av rapporten på endelige KOSTRA-tall per medio juni 2018.

8.2.1 Bruk av KOSTRA

SSB innhenter årlig oppgaver fra alle landets kommuner om personer som har mottatt sosialhjelp som grunnlag for produksjon av Norges offisielle statistikk om sosialhjelp. Opplysningene rapporteres inn på KOSTRA-skjema 11 «Registrerings skjema for sosialhjelp». Her ligger individopplysninger om stønadsbeløp og antall måneder med stønad.

For mer informasjon om SSBs statistikk om sosialhjelp og for kommunefordelte tall, se: www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra og www.ssb.no/soshjelpk/.

For å skille ut Beregningsutvalgets målgruppe²⁸ i dette materialet er SSBs befolkningsfiler koblet mot filer fra utlendingsmyndighetenes Utlendingsdatabase (UDB). SSBs situasjonsfiler for befolkningen er korrigert for nettoflytting i løpet av året. Sosialhjelpsoppgavene som er innrapportert fra kommunene, kobles så mot befolkningsfilene, for å finne ut hvem som er i målgruppen, samt utbetalinger knyttet til disse. Resultatet av koblingene viser samlede stønadsutbetalinger og antall personer i målgruppen fordelt på kommune og bosettingsår.

8.2.2 SSBs kontroll av data

Tall på utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad publiseres i KOSTRA to ganger årlig – urevidert rundt 15. mars og endelige tall rundt 15. juni. I perioden fra den foreløpige KOSTRA-publiseringen medio mars til den endelige KOSTRA-publiseringen i medio juni, rettes feil i datagrunnlaget bl.a. ved innhenting av oppdaterte/rettede opplysninger fra kommunene. For eksempel er det noen kommuner som ikke leverer tall innen fristen for den første publiseringen, og noen kommuner leverer feil tall.

For å eliminere eventuelle feil er alle innsendte opplysninger fra kommunene kontrollert for de typer feil som lar seg etterspore i SSBs egne kontroller (som ugyldig fødselsnummer, opplysninger som ikke er gitt, opplysninger som er inkonsistente, eller tall som avviker sterkt fra foregående år).

---

28 Det vil si at det for kartleggingsåret 2017 er personer som er registrert i Det sentrale folkeregister (DSF) med bosettingsår 2013 til 2017. For de personer som har fått en første tillatelse med vedtaksår senere enn første gang de ble registrert i DSF, er bosettingsår lik vedtaksår.

8.2.3 Beregning av utgifter til utbetalt sosialhjelp

For å gi et best mulig bilde av utgiftene til bosetting over tid, uavhengig av størrelsen på de ulike årskullene, er det etter Beregningsutvalgets mening mest relevant å bruke gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp per person for hvert enkelt årskull og summere disse gjennomsnittsbeløpene, siden denne summen ikke er påvirket av antall personer i de enkelte årskullene. Med denne beregningsmåten tar man hensyn til at sammenstillingen av hvert bosettingskull varierer fra år til år. Den gjennomsnittlige utbetalingen til alle i målgruppen multiplisert med 5 ville vært mindre presis enn summen av de gjennomsnittlige utbetalingene for hvert enkelt årskull.

Gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp per person i målgruppen i et bosettingsårskull er beregnet ved at summen av alle utbetalingene til sosialhjelpsmottakere i målgruppen som tilhører dette årskullet, er delt på totalt antall personer i målgruppen i samme årskull. Dette beløpet vil både være avhengig av hvor stor andel av målgruppen som er sosialhjelpsmottakere, og hvor høye beløp hver registrerte stønadsmottaker får i støtte. Tallene i rapporten viser dermed gjennomsnittlig sosialhjelpsutbetaling per person i *målgruppen*, ikke per person som *mottar sosialhjelp*.

8.2.4 Vurdering av datakvalitet

I sosialhjelpsstatistikken registreres som regel kun hovedforsørger i familien, siden det er vanlig at en person i husholdningen søker om sosialhjelp på vegne av hele familien. Dette betyr at sosialhjelpsstatistikken ikke vil fange opp utbetalinger til husholdninger hvor hovedforsørger er utenfor målgruppen, selv om andre familiemedlemmer som følge av familiegjenforening er med i målgruppen. Dette er den viktigste feilkilden som kan ha betydning for kartleggingsresultatet.

For SSB er det ikke mulig å avdekke i hvilken grad sosialhjelpsutbetalinger eller utbetalinger av introduksjonsstønad blir underrapportert, dvs. at personer har fått støtte uten at dette er innrapportert og ført på SSBs registreringsskjema (KOSTRA-skjema 11 og A-ordningen).

Tall for utbetalt sosialhjelp baserer seg på data fra alle landets kommuner som har rapportert data til KOSTRA. For å eliminere eventuelle feil er alle innsendte opplysninger fra kommunene kontrollert for de typer feil som lar seg etterspore i SSBs egne kontroller (som nevnt over). Opplysninger fra kommuner hvor det er avdekket vesentlige feil i det mottatte materialet, er ikke med.

Beregningsutvalget vurderer at kvaliteten på datauttrekk for utbetalt sosialhjelp er god.

8.3 Introduksjonsstønad

Introduksjonsloven gir nyankomne innvandrere i alderen 18–55 år rett og plikt til fulltidsdeltakelse i et introduksjonsprogram. Kommunene kan tilby program til de som er over 55 år, men det er ikke en rettighet selv om personen selv ønsker å delta. Programmet kan som hovedregel vare i inntil to år, og deltakeren mottar introduksjonsstønad i programperioden. Etter behov og individuell vurdering kan programtiden utvides til inntil tre år. Introduksjonsordningen ble obligatorisk fra 1. september 2004, og loven gjelder i første rekke personer som har fått opphold som flyktninger, eller har fått opphold på humanitært grunnlag etter asylsøknad, samt deres familiemedlemmer. Som nyankomne regnes personer som er bosatt i en kommune etter avtale i løpet av de siste to år, og den enkelte må ha behov for grunnleggende kvalifisering, det vil si trenge hjelp til å komme ut i ordinært arbeid eller ordinær utdanning.

På oppdrag fra Beregningsutvalget beregner SSB kommunenes utgifter til utbetalt introduksjonsstønad til personer i målgruppen. Fra og med statistikkåret 2017 er beregningene basert på kommunenes månedlige rapportering til Skatteetaten, NAV, og SSB gjennom A-ordningen og baserer seg på gjennomsnittstall for alle landets kommuner som har levert data. For årene 2005–2016 var datagrunnlaget hentet fra KOSTRA-skjema 11B «Registrerings skjema for introduksjonsstønad», med individopplysninger om stønadsbeløp og antall måneder med stønad.

For mer informasjon om SSBs statistikk over introduksjonsstønad og for kommunefordelte tall, se: www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra og www.ssb.no/introinnv/.

Tall for utbetalt introduksjonsstønad bygger i denne rapporten på foreløpige KOSTRA-tall per medio mars 2018. På grunn av nytt datagrunnlag for statistikkåret 2017, kreves det ytterligere kvalitetssikring av materialet, og endelige tall vil foreligge medio september 2018.

8.3.1 Bruk av KOSTRA og SSBs kontroll av data

På samme måte som for utbetalt sosialhjelp bruker SSB opplysninger fra KOSTRA-publiseringen for å beregne utgifter til utbetalt introduksjonsstønad for Beregningsutvalgets målgruppe.

For å skille ut Beregningsutvalgets målgruppe²⁹ i dette materialet er SSBs befolkningsfiler koblet mot filer fra utlendingsmyndighetenes Utlendingsdatabase (UDB) på samme måte som for utbetalt sosialhjelp. SSBs situasjonsfiler for befolkningen er korrigert for

²⁹ Det vil si at det for kartleggingsåret 2017 er personer som er registrert i Det sentrale folkeregister (DSF) med bosettingsår 2013 til 2017. For de personer som har fått en første tillatelse med vedtaksår senere enn første gang de ble registrert i DSF, er bosettingsår lik vedtaksår.

nettoflytting i løpet av året. Data om introduksjonsstønad som er innrapportert fra kommunene, kobles så mot befolkningsfilene, for å finne ut hvem som er i målgruppen, samt utbetalinger knyttet til disse. Resultatet av koblingene viser samlede stønadsutbetalinger og antall personer i målgruppen fordelt på kommune og bosettingsår.

Opplysningene kontrolleres på samme måte som for utbetalt sosialhjelp.

8.3.2 Beregning av gjennomsnittlige utgifter til utbetalt introduksjonsstønad per person

Samme metode som for beregningen av utbetalt sosialhjelp, brukes for å beregne gjennomsnittlig utbetaling av introduksjonsstønad. Også for introduksjonsstønads-utbetalingene viser tallene i rapporten gjennomsnittlig utbetaling per person i *målgruppen*, ikke per person som *mottar introduksjonsstønad*.

8.3.3 Vurdering av datakvalitet

Tall for utbetalt introduksjonsstønad baserer seg på data fra alle landets kommuner som har rapportert til Skatteetaten, NAV og SSB gjennom A-ordningen. For å eliminere eventuelle feil er alle innsendte opplysninger fra kommunene kontrollert for de typer feil som lar seg etterspore i SSBs egne kontroller (som nevnt over). Opplysninger fra kommuner hvor det er avdekket vesentlige feil i det mottatte materialet, er ikke med.

Introduksjonsstønad er en ordning som ikke ville eksistert dersom det ikke var bosatt flyktninger. Beregningsutvalget vurderer at kvaliteten på datauttrekk for utbetalt introduksjonsstønad er god.

8.4 Integreringstiltak og administrasjon av disse

For å kartlegge kommunenes utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse gjennomfører Beregningsutvalget en spørreskjemaundersøkelse til et utvalg kommuner og tilbyr dem systematisk veiledning under utfylling/innrapportering. Dette blir gjort fordi det ikke er mulig å hente ut disse opplysningene direkte fra allerede eksisterende kommune-stat- rapportering. Spørreskjemaet er utarbeidet av Beregningsutvalget. Se www.imdi.no for nedlasting av spørreskjemaet.

8.4.1 Valg av kommuner

Omtrent 20 kommuner deltar i Beregningsutvalgets kartlegging hvert år. For å få kontinuitet, og med det bedre datakvalitet, deltar kommunene i cirka fem år. Dette betyr at det hvert år er noen nye kommuner som deltar i kartleggingen. Kommuner med mange personer i målgruppen deltar hvert år.

Ved valg av kommuner er det lagt vekt på å få med kommuner som:

1. er geografisk spredt
2. er av ulik størrelse
3. samlet har en stor andel av målgruppen

8.4.2 Gjennomføring av undersøkelsen

I hver enkelt kommune blir det oppnevnt en kontaktperson, som har som oppgave å koordinere arbeidet med innhenting av opplysninger fra de ulike tjenesteområdene.

Beregningsutvalget inviterer hvert år utvalgskommunene til et to dagers oppstarts-seminar i desember. På seminaret blir deltakerne orientert om bakgrunnen for utvalgets arbeid og opplegget for gjennomføring av datainnsamlingen.

I februar og mars hvert år besøker Beregningsutvalget utvalgskommunene. Det avholdes møter med representanter for de ulike kommunale tjenesteområdene/kontorer som framskaffer grunnlagsdata. Foreløpig utfylte skjemaer blir sendt inn til Beregningsutvalget på forhånd og gjennomgått under besøket, og uklarheter og spørsmål blir tatt opp.

Beregningsutvalget gjennomgår hvert enkelt svarskjema i etterkant og ber om tilleggsinformasjon der noe synes uklart, for å redusere usikkerheten i resultatene.

8.4.3 Kartlagte utgiftsområder

I spørreskjemaet blir kommunene bedt om å oppgi faktiske regnskapstall eller anslå hvor stor del av kommunens samlede kapasitet innenfor de ulike tjenesteområdene som i det aktuelle kartleggingsåret ble brukt på målgruppen.

Dersom kommunene ikke kjenner de faktiske regnskapstallene, benyttes to ulike framgangsmåter for beregning av målgruppens relative ressursbruk. Gjennom den ene framgangsmåten vurderer kommunene hvor mange årsverk ved det aktuelle kontor som benyttes til betjening av målgruppen. Deretter beregnes det hvor stor andel dette utgjør av kontorets totale antall årsverk. Metoden har vært aktuell for små kommuner og/eller kommuner med en oversiktlig organisering av tjenestene til målgruppen.

Ved den andre framgangsmåten bruker kommunene opplysninger om målgruppens andel av alle klienter/brukere for å beregne kapasitetsandelen. Først finner kommunene opplysninger om hvor mange klienter/brukere som finnes totalt, og hvor mange av disse som tilhører målgruppen. Deretter vektet kommunene målgruppens andel ut fra hvor mye tid som i gjennomsnitt brukes per klient/bruker i målgruppen sett i forhold til gjennomsnittet for øvrige klienter/brukere. Utvalget har laget en veiledning for vurdering av vektingsfaktoren. Beregningsutvalget er kritisk til vekter høyere enn 1,75.

Kommunale tjenester som inngår i denne spørreskjemaundersøkelsen, er:

- NAV/sosialtjenesten
- innvandrер/flyktningkontortjenester
- tolketjenester
- administrering av introduksjonsprogram
- grunnskoleopplæring for voksne
- administrering av Kvalifiseringsprogrammet og utbetalt kvalifiseringsstønad
- sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering og arbeidstrening
- bolig/boligadministrasjonstjenester
- støttekontakt, aktivisering og pleie og omsorg i hjemmet
- enslige mindreårige
- barne- og ungdomsvernet
- ekstratiltak i grunnskolen
- kultur- og ungdomstiltak
- barnehager
- felleskostnader

Her følger en nærmere gjennomgang av de enkelte tjenesteområdene.

Sosialrådgivning og veiledning

Beregningsutvalget kartlegger målgruppens andel av utgiftene til administrasjon og tiltak innenfor sosialtjenesten knyttet til råd, veiledning og vedtak om økonomisk sosialhjelp, samt ikke-klientførte tiltak. Noen kommuner har særskilt organisering av flyktningstjenester, som ved eget flyktningkontor, flyktningkonsulent m.m. I disse kommunene kan man lettere skille ut kostnadene til målgruppen. Disse tjenestene føres på KOSTRA-funksjon 242. I kommuner der det ikke er særskilt organisering, må man finne fram til målgruppens andel av tjenestekapasiteten i de forskjellige områdene.

I år har Beregningsutvalget korrigert antallet sosialhjelpsklienter for de største kommunene basert på data³⁰ som utvalget bestiller fra Statistisk sentralbyrå. De største kommunene

---

³⁰ Disse dataene er basert på foreløpige KOSTRA-tall som offentliggjøres i midten av mars hvert år. For å trekke ut data som gjelder målgruppen i utvalgskommunene blir KOSTRA-skjemaene koblet mot utlendingsdatabasen.

teller mest, og det er også her det er vanskeligst å ha oversikt over antall sosialklienter som tilhører målgruppen. Utvalgets korrigerende gir en bedre treffsikkerhet og hever kvaliteten på undersøkelsen.

Leveransen fra SSB er ikke mulig før etter KOSTRA-publiseringen i midten av mars, noe som er etter utvalgskommunenes innsendingsfrist. Beregningsutvalget korrigerer derfor antall sosialhjelpsklienter i etterkant.

Administrering av introduksjonsprogram

Utgifter som direkte knytter seg til tilrettelegging og gjennomføring av introduksjonsordningen, er knyttet til en særskilt tjeneste for målgruppen (etter ikrafttredelse av lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere) og er ført på egen KOSTRA-funksjon 275.

Grunnskoleopplæring for voksne

Mange flyktninger mangler grunnskoleopplæring eller har for svake grunnleggende ferdigheter til å kunne klare seg i utdanningssystemet eller i arbeidslivet. Grunnskoleopplæring for voksne ble tatt med i undersøkelsen fra 2011 for mer systematisk rapportering på dette. Dette er ingen særskilt tjeneste for målgruppen, derfor må kommunene finne målgruppens andel av tjenestekapasiteten.

Administrering av Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og utbetalt kvalifiseringsstønad

Utgifter til kvalifiseringsprogrammet inngikk i kartleggingen for første gang i 2010. Tidligere er utgifter til kvalifiseringsprogram holdt utenfor kartleggingen på grunn av stor usikkerhet knyttet til datakvaliteten.

Fra og med statistikkåret 2017 har SSB levert data over kommunenes utbetaling av kvalifiseringsstønad til målgruppen, som blir brukt i undersøkelsen.

Tidligere var det et øremerket tilskudd til Kvalifiseringsprogrammet, men fra 2011 ble denne finansieringen en del av rammetilskuddet³¹ til kommunen. Siden 2011 har kommunen oppgitt sine faktiske utgifter til målgruppens deltakere i KVP, og utvalget har trukket fra statlig finansiering per deltaker som ble lagt inn i rammetilskuddet og prisjustert.

---

31 Staten overfører penger til kommunene, og når det ikke blir bestemt i detalj hva disse skal brukes til, slik at kommunene står friere i bruken av dem, kalles det rammetilskudd, mens øremerkede midler er det motsatte.

Syssettingstiltak, yrkeskvalifisering og arbeidstrening

I tilfeller med særtiltak for målgruppen er det enkelt å identifisere utgiftene, men der det er generelle tiltak er det vanskeligere å beregne målgruppens andel av utgiftene. På dette området føres det lite fordi kommunenes utgifter til aktivisering i hovedsak blir rapportert gjennom introduksjonsordningen, KVP og grunnskoleopplæring for voksne.

Bolig og boligadministrasjonstjenester

Totale utgifter til bolig kartlegges ved telling av antall boliger til målgruppen og et anslag av markedsverdier. I tillegg kommer målgruppens andel av utgiftene til boligadministrative oppgaver.

Identifisering av boliger som reelt er disponert til målgruppen, kan i noen tilfeller være vanskelig.

I beregningen av kommunenes nettoutgifter i forbindelse med utleie av kommunalt eide boliger, inngår kalkulatorisk rente på investert kapital. Beregningsutvalget har de senere år brukt en kalkulasjonsrente på 4 prosent for å beregne kapitalkostnader for boliginvesteringer. Denne rentesatsen er vurdert og opprettholdt på samme nivå. Som grunnlag for denne beslutningen har Beregningsutvalget basert seg på anbefalinger i NOU 2012: 16 Samfunnsøkonomiske analyser. For et normalt offentlig prosjekt anbefales en kalkulasjonsrente på 4 prosent, som består av risikofri realrente på 2,5 prosent og et risikopåslag på 1,5 prosent.

Beregningsutvalget har redusert prosentsatsen som skal være kapitalslit, fra 2,5 prosent av markedsverdi til 1,5 prosent av markedsverdi. Om lag halvdelen av reduksjonen skyldes lengre levetid på kommunale boliger enn normtiden på 40 år. Bakgrunnen for dette er en skjønnsmessig vurdering knyttet til boligens levetid foretatt av Beregningsutvalget. Resten av endringen reduserer effekten av prisøkning på eiendommer over tid. Prosenten skulle i teorien vært beregnet av anskaffelsesverdi og ikke markedsverdi, og dette har tidligere gitt vedlikeholdsutgifter som Beregningsutvalget antar har vært noe for høye.

Støttekontakt, aktivisering og pleie og omsorg i hjemmet

Dette er individbaserte tiltak til personer i målgruppen minus andel av statlige tilskudd til ressurskrevende brukere. Helseutgifter holdes utenfor.

Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige

Tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige differensieres første året, fra den måneden vedkommende blir bosatt og utbetales til og med det året den enslige mindreårige fyller 20 år. Her kartlegges hvor mange som utløste tilskudd til enslige

mindreårige, og hvor mye tilskudd som ble gitt. Dette beløpet trekkes fra de totale utgiftene oppgitt i skjemaet.

Barne- og ungdomsvern

Klientrettede utgifter til barn i målgruppen med tiltak i barnevernet har flere av kommunene oversikt over, slik at man kan få fram eksakte tall for utgifter til barn i målgruppen. Det er større usikkerhet rundt beregning av målgruppens utgiftsandel innenfor barnevernstjenestens administrasjon, som rapporteres på KOSTRA-funksjon 244.

Ekstratiltak i grunnskolen

Når det gjelder ekstra tiltak i grunnskolen, som norsk og morsmål, skal kommunene rapportere målgruppens andel av kostnaden til tiltak utover det som før 2006 ble dekket av det særskilte tilskuddet som nå inngår i rammetilskuddet. Beregningsutvalget trekker fra statlig finansiering per grunnskoleelev i målgruppen (dvs. barn mellom 6-15 år) som ble lagt inn i rammetilskuddet og prisjustert.

Kultur- og ungdomstiltak

Her kartlegges målgruppens andel av utgiftene på tjenesteområdet. I de fleste tiltak utgjør målgruppen en relativt liten andel av brukerne. Målgruppens andel og bruk av kulturtiltak kan være vanskelig å anslå.

Barnehager

Her kartlegges målgruppens andel av nettoutgifter til tilrettelegging og ekstrahjelp i barnehagen. I tillegg beregner Beregningsutvalget en nettokostnad for drifts-, lokal- og skyssutgifter. Beregningsutvalget trekker fra inntekten engangstilskuddet som utbetales sammen med integreringstilskuddet ved bosetting av barn 0-5 år (barnehagetilskudd).

Felleskostnader

Her kartlegges målgruppens andel av nettoutgifter av felleskostnader. Her er det ofte ulike utgangspunkt for andelsberegningen, det kan være målgruppens andel av samlet befolkning, og det kan være flyktningkontorets andel av antall ansatte. Hva som føres under dette punktet i den enkelte kommune, kan i tillegg være avhengig av måten kommunene er organisert på, og hvilken praksis kommunen har for kostnadsfordeling av fellesutgifter på de ulike tjenestestedene i kommunen.

8.4.4 Beregning av en gjennomsnittsutgift per person per år

For å beregne gjennomsnittsutgift per person i målgruppen er utgiftene summert for alle utvalgte kommunene og dividert på totalt antall personer i målgruppen som er bosatt

i de samme kommunene (beløpene er avrundet til nærmeste hundre kroner). Dette innebærer at kommuner med mange personer i målgruppen har større betydning for resultatet enn kommuner med få i målgruppen.

Beregningsutvalget kartlegger netto driftsutgifter. Det betyr at statstilskudd (bortsett fra integreringstilskuddet), refusjoner, salgs- og leieinntekter og andre inntekter blir trukket fra brutto driftsutgifter på de områdene som inngår i undersøkelsen. Det korrigeres blant annet for de øremerkede/personrettede tilskuddene. Eksempler på dette er særskilte refusjoner innenfor barnevern, tilskudd til enslige mindreårige, tilskudd for funksjonshemmede osv.

8.4.5 Vurdering av datakvaliteten

Utvalget finner grunn til å peke på følgende momenter som er av betydning for vurderingen av materialet:

1. Utgiftene til bosettings- og integreringsarbeidet for personene i målgruppen er på de fleste områder ikke utskilt på egne funksjoner og arter i kommuneregnskapet. Tilsvarende er ressursinnsatsen eller bruk av tid på målgruppen i begrenset grad registrert/regnskapsført i kommunene. Noen kommuner har likevel oversikt over faktisk ressursbruk, mens andre kommuner på noen områder må bruke skjønn for å avgjøre hvilke utgifter som skal tilskrives arbeidet med integrering og bosetting av personer i målgruppen. Kommunene legger ulike forutsetninger til grunn for den vurderingen som da må gjøres. Dette vil føre til at enkelte kommuner vil kunne ha undervurdert tidsbruken og utgiftene knyttet til vår målgruppe, mens det motsatte vil kunne være tilfelle i andre kommuner.
2. I enkelte av kommunene er det noe usikkerhet knyttet til antall personer som inngår i målgruppen. Beregningsutvalgets målgruppe er begrenset til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag bosatt i Norge i opptil fem år. Dette innebærer at kommunene først må skille mellom flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag og øvrige innvandrere, dernest mellom flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag som er bosatt kortere og lengre tid enn fem år. Det foreligger vanligvis lite informasjon om brukernes oppholdsstatus og bosettingsår ved de ulike kommunale etater. Erfaringsmessig er problemet mindre i de kommunale virksomhetene hvor det er vanlig praksis å trekke et slikt skille (f.eks. flyktning-/innvandrerkontor), men kan være større i de virksomhetene hvor det finnes få gode grunner til å skille personer i målgruppen fra andre brukere.
3. Personer i målgruppen kan ha flyttet til eller fra utvalgskommunene i løpet av året. Dette gjør at det for noen kommuner ikke vil være samsvar mellom antall bosatte per 31.12. og antallet som i løpet av året har vært omfattet av den tjenesteproduksjonen som kartlegges. I beregningen av gjennomsnittsutgifter per person er antall bosatte i målgruppen per 31.12. korrigert for nettoflyttinger mellom kommunene i

løpet av året. Det er forutsatt at gjennomsnittlig botid i utvalgskommunen var seks måneder for de som flyttet.

4. Antallet i målgruppen som rapporteres til Beregningsutvalget fra utvalgskommunene, blir kontrollert mot tall fra IMDi. IMDis oversikt er basert på registreringer i DUF (Datasystemet for utlendings- og flyktningsaker) over personer som utløser tilskudd. I de tilfellene hvor differansen mellom kommunens og IMDis tall har vært stor, har IMDi/Beregningsutvalget kontaktet kommunen. For årets kartlegging er kommunenes tall brukt som grunnlag for beregning da det har vært lite avvik fra IMDi sine tall.
5. Det er noe usikkerhet knyttet til avgrensning av målgruppen og avgrensning av utgifter knyttet til målgruppen. Dette handler både om risiko for at utgiftene blir for lave, og at de blir for høye på enkelte områder. Det er rimelig å anta at gjennomsnittlig utgiftsnivå vil være ulikt for de ulike bosettingsårskullene. Dersom dette er riktig, vil resultatet av denne undersøkelsen være påvirket av fordelingen av antall personer på de enkelte årskull (i motsetning til SSB sine beregninger av utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad, jf. kapittel 4). Beregningsutvalget legger til grunn at utgiftene er størst for personer som ble bosatt de siste årene.
6. Det kan være usikkerhet om fordelingen av enkelte utgifter mellom introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap (voksenopplæring).
7. Beregningsutvalget foretar ikke noen korrigerende eller analyser av de utslagene målgruppen gjør, gjennom inntektssystemet for kommunen, på kommunenes rammetilskudd³² eller skatteinntekter, med unntak av utgifter til kvalifiseringsprogrammet, ekstratiltak i grunnskolen og barnehage. Dette inngår ikke i Beregningsutvalgets oppdrag/mandat.
8. Beregningsutvalget videreutvikler spørreskjemaet fra kartlegging til kartlegging. En følge av endringer i skjemaet vil være at kommunenes beregninger blir mer presise.
9. Det er usikkerhet knyttet til om kommunene får med riktig antall boliger til målgruppen, og om markedsverdiene er korrekte.
10. Det kan være utfordrende å kartlegge utgifter til ekstratiltak i grunnskolen utover de tiltak en tidligere tilskuddsordning er ment å dekke og som etter 2006 er innlemmet i rammetilskuddet til kommunene.
11. Skjemaet som brukes ved kartleggingen er omfattende, men etter Beregningsutvalgets vurdering har det en utforming som åpner for føring av alle relevante driftsutgifter og -inntekter som kommunene måtte ha hatt på de ulike tjenesteeområdene som blir kartlagt, uavhengig av hvordan tjenestene er organisert og regnskapsført i kommunene.

---

32 Staten overfører penger til kommunene, og når det ikke blir bestemt i detalj hva disse skal brukes til, slik at kommunene står friere i bruken av dem, kalles det rammetilskudd, mens øremerkede midler er det motsatte.

8.4.6 Kvalitetssikring

Utvalget sikrer kvaliteten på de innrapporterte tallene gjennom en rekke tiltak. Hvert års kartlegging starter med det nevnte oppstartsseminaret, der en går grundig gjennom skjemaet og problemstillinger. Kvaliteten sikres ytterligere ved at Beregningsutvalget gjennomfører kommunebesøk til alle utvalgskommunene, samt en grundig gjennomgang av hver kommune i Beregningsutvalget med oppfølgingsspørsmål til kommunene.

8.5 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Utvalget kartlegger kommunenes utgifter til norskopplæring for alle voksne innvandrere, med og uten rett og/eller plikt. Data innhentes fra utvalgskommunene gjennom spørreskjema og systematisk veiledning. Se www.imdi.no for skjemaet.

Kommunene har ansvar for organisering og gjennomføring av norskopplæringen. Beregningsutvalget kartlegger en utgift per undervisningstime.

Utvalget arbeider også med å utvikle en metode for å finne gjennomsnittlig antall undervisningstimer per deltaker med rett og plikt, eller bare plikt etter introduksjonsloven. Kostnad per undervisningstime kartlegges allerede i spørreskjemaundersøkelsen. Med kunnskap om gjennomsnittlig antall undervisningstimer per deltaker og gruppestørrelse vil man dermed kunne beregne en snittkostnad per elev. Data blir hentet fra Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) som viser personer med rettigheter og/eller plikter til introduksjonsprogram og undervisning i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven.

8.5.1 Kartlagte utgiftsområder

Tilskuddet til norskopplæring er ment å dekke utgifter til lærerlønn, administrasjon, undervisningsmateriell og reisestøtte. Opplysningene som er innhentet via spørreskjemaet, kan deles i tre hovedgrupper: omfang, utgifter og inntekter.

Omfang

Som for tidligere kartlegginger blir kommunene bedt om å oppgi gjennomsnittlig og totalt antall voksne innvandrere som fikk norskopplæring i kommunen i 2017, og herav hvor mange som utløser tilskudd etter per capita-ordningen. Kommunene blir også bedt om å oppgi antall asylsøkere, personer med plikt og andre betalingsdeltakere som fikk opplæring i kommunene. Som for 2016-kartleggingen omfatter 2017-kartleggingen utgifter knyttet til opplæringen av alle deltakere, også de som ikke får tilskudd. Kartleggingen omfatter totalt antall undervisningstimer.

Utgifter

Kartleggingen omfatter de utgifter som er ment å dekkes av tilskuddet til norskopplæring: lærerlønn, administrasjon, undervisningsmateriell og reisestøtte. I tillegg kartlegges utgifter til lokaler. Utgifter knyttet til introduksjonsordningen blir kartlagt, men overføres til kartleggingen av integreringstiltak og administrasjon av disse. Utgifter knyttet til introduksjonsordningen regnes dermed ikke med i utgiftene til norskopplæring.

Inntekter

Følgende inntekter i forbindelse med norskopplæringen blir også kartlagt: per capita-tilskudd (persontilskudd), grunntilskudd, inntekter fra andre kommuner som kommunen driver norskopplæring for, persontilskudd mottatt fra andre kommuner, deltakerbetaling, tilskudd for norskopplæring av asylsøkere og «andre inntekter».

8.5.2 Utgiftsbegreper

Ettersom utgifter til undervisningslokaler, strøm, renhold og inventar, i større grad kan variere ulike steder i landet, ligger to utgiftskategorier til grunn for beregningen.

Drift uten lokaler per undervisningstime er summen av utgifter til lærerlønn, administrasjon, undervisningsmateriell og reisestøtte dividert på antall undervisningstimer til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Drift med lokaler per undervisningstime er summen av utgifter til lærerlønn, administrasjon, undervisningsmateriell, reisestøtte, leie/stipulert leie av undervisningslokale og annet (f.eks. strøm, renhold, inventar) dividert på antall undervisningstimer til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

8.5.3 Beregning av utgifter per time

Med utgangspunkt i det innkomne materialet er følgende størrelser beregnet:

Utgifter per undervisningstime er beregnet ved å dele utgiftene som den enkelte kommune har hatt, på antall undervisningstimer i norsk og samfunnskunnskap.

Gjennomsnittsutgift per undervisningstime betyr at utgiftene er summert for hele utvalget av kommuner og delt på utvalgets totale undervisningstimer. I beregningen vil utgiftsnivået i kommunene med flest undervisningstimer bety mest for resultatet.

Tilskuddet tildeles nå per person, mot tidligere per klassesstime og deltakertime. Utvalget vil fortsatt beregne utgifter per undervisningstime, jf. kap. 8.5 over. Først når man kjenner til den gjennomsnittlige kostnaden per deltakertime, kan dette beregnes mot

gjennomsnittlig antall timer deltakerne i målgruppen har mottatt når de går ut av opplæringen. Da vil man også se hvor mange timer et persontilskudd i gjennomsnitt dekker.

Dette har ikke vært mulig å regne ut da datakvaliteten på uttrekkene av registrerte timer i Nasjonalt introduksjonsregister har vært utilstrekkelig. Beregningsutvalget har vært i dialog med IMDi om nye uttrekk for kartleggingsåret 2018, og utvalget har blitt forsikret om at uttrekkene er mulige med tilfredsstillende kvalitet. Dette vil derfor bestilles for kartleggingsåret 2018.

Utvalget kartlegger som nevnt kommunenes utgifter til norskopplæring for *alle* voksne innvandrere, både med og uten rett og/eller plikt etter introduksjonsloven. Denne framgangsmåten har blitt valgt fordi det er stor variasjon på antall timer som gis de forskjellige deltakerne. Spesielt personer utenfor målgruppen for rett og plikt til norskopplæring etter Introduksjonsloven mottar ofte færre timer, og deltar i kortere perioder. Etter den store arbeidsinnvandringen de siste ti årene, og innføring av norskopplæring for asylsøkere, har antallet deltakere utenfor målgruppen økt betydelig. Disse går ofte i samme opplæringsgrupper som målgruppen, og er vanskelig å trekke ut av kartleggingen.

8.5.4 Vurdering av datakvaliteten

1. Opplæringen i kommunene blir i stor utstrekning organisert etter deltakernes kunnskaper. Personer med rett og plikt får med andre ord opplæring i samme grupper som for eksempel asylsøkere og personer uten rett og/eller plikt (betalingsdeltakere). I noen tilfeller deltar også personer som får opplæring i norsk og samfunnskunnskap som en del i eksamensrettet grunnskoleopplæring. Dette gjør det vanskelig å skille ut utgifter og undervisningstimer til personer med persontilskudd. Det er hovedgrunnen til at Beregningsutvalget fra 2010-kartleggingen valgte å inkludere alle innvandrere med norskopplæring, alle undervisningstimer og alle utgifter i kartleggingen. Fra og med 2012-kartleggingen har Beregningsutvalget også bedt om å få med utgifter, årsverk og undervisningstimer knyttet til kontaktlærere.
2. For kommunene kan det være vanskelig å skille mellom ordinær opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og annen opplæring i introduksjonsprogrammet, grunnskoleopplæring for voksne, etc. Skjemaet er utformet slik at kommunene skal skille ut utgifter til opplæring utover ordinær norsk og samfunnskunnskap, og føre dette tallet over til administrasjonsskjemaet. Slik blir vi sikrere på at utgiftene kartlagt i hovedsak kun gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
3. De siste årene har Beregningsutvalget foretatt en mer systematisk kvalitetssikring av oppgitte opplysninger, blant annet ved å legge inn automatiske kontroller av forholdet mellom lærerlønn, årsverk og antall undervisningstimer i skjemaet.

4. Det er noe usikkerhet knyttet til oppgitte lokalutgifter siden enkelte kommuner oppgir tall som avviker fra rapporterte KOSTRA-tall. Dette kan skyldes at noen kommuner må stipulere sine leieutgifter når de avgrensner kostnadene til å gjelde målgruppen. I tillegg observerer man et stort spenn i lokalutgifter per undervisningstime mellom kommuner i undersøkelsen.

Beregningsutvalget vurderer at årets kartlegging gir et godt grunnlag for å beregne en utvikling i timepris. Innsamlede opplysninger kvalitetssikres på samme måte som for utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse, se avsnitt 8.4.6.

8.6 Kommunale helsetjenester

Av metodiske årsaker omfatter ikke undersøkelsen utgifter til den kommunale helsetjenesten. I forbindelse med kartleggingen i 1996 ble det utarbeidet tre rapporter fra ulike forskningsinstitusjoner hvor det ble sett nærmere på utgifter i helsesektoren til målgruppen. Resultatene fra disse undersøkelsene er noe forskjellige (se forøvrig Beregningsutvalgets rapport fra 1996). Helseutgiftene ble i 1997 stipulert til 15 000 kroner per flyktning over femårsperioden og er siden blitt justert for etterfølgende utvikling i kommunal deflator. Kommunal deflator var på 3 prosent i 2016. Helseutgifter per person i målgruppen over femårsperioden ble dermed prisjustert til 31 100 kroner i 2016.

Beregningsutvalget satte i 2006 ned et underutvalg, helseutvalget, som gjennomførte en begrenset spørreskjemaundersøkelse om kommunenes helseutgifter til målgruppen. Følgende fire kommuner deltok i denne undersøkelsen: Bamble, Stavanger, Trondheim og Rana. Hensikten var å prøve ut om det lot seg gjøre å finne rimelig gode anslag for kommunenes kostnader til helsetjenester for personer i målgruppen, ut fra kartlegging av utgifter til målgruppen på de aktuelle KOSTRA-funksjoner. Det ble samtidig gjort en vurdering av hvor mye tid og arbeid det gikk med fra kommunenes side for å gjennomføre en slik kartlegging av helseutgiftene. Helsekartleggingen viste at de fire deltakende kommunenes helseutgifter lå langt over de stipulerte helseutgiftene. For mer om helsekartleggingen, se Beregningsutvalgets rapport om denne undersøkelsen fra høsten 2006 (Beregningsutvalget 2006).

Tidligere rapporter

Tidligere rapporter over kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag finnes på www.imdi.no eller kan fås ved henvendelse til Beregningsutvalget på beregningsutvalget@imdi.no

Egen rapport om enslige mindreårige

I forbindelse med 2017-kartleggingen ble det også gitt et tilleggsoppdrag om kommunenes utgifter til integrering og bosetting av enslige mindreårige. Denne rapporten trykkes og distribueres på samme måte som denne hovedrapporten. I tillegg finnes den på www.imdi.no eller kan fås på henvendelse til Beregningsutvalgets sekretariat: beregningsutvalget@imdi.no.

Vedlegg

Vedleggstabell 1.

Antall personer i målgruppen for integreringstilskudd i Beregningsutvalgets utvalgskommuner per 31.12.2017. Antall innbyggere totalt i kommunen fra www.ssb.no og folketall for målgruppen etter kommunenes opplysninger i administrasjonsundersøkelsen.

	Antall innbyggere 31.12.17	Antall personer i målgruppen 31.12.2017	Antall i målgruppen i prosent av antall innbyggere
0106 Fredrikstad	80 977	710	0,9
0213 Ski	30 880	384	1,2
0219 Bærum	125 454	1 052	0,8
0220 Asker	60 926	504	0,8
0231 Skedsmo	54 178	648	1,2
0301 Oslo	673 468	4 696	0,7
0602 Drammen	68 713	924	1,3
0709 Larvik	44 260	443	1,0
0815 Kragerø	10 506	241	2,3
1001 Kristiansand	91 440	1 428	1,6
1103 Stavanger	133 139	1 126	0,8
1149 Karmøy	42 243	320	0,8
1201 Bergen	279 792	2 669	1,0
1445 Gloppen	5 874	145	2,5
1505 Kristiansund	24 300	364	1,5
1601 Trondheim	193 501	2 494	1,3
1804 Bodø	51 558	647	1,3
2003 Vadsø	6 033	415	6,9
2012 Alta	20 635	247	1,2
Hele landet	5 295 619	64 062	1,2

Vedleggstabell 2.

Oversikt over utvalgskommunenes utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse i 2017 og 2016. Antall i målgruppen i utvalgskommunene i 2017 og 2016 er et vektet gjennomsnitt av antallet per 1.1. og 31.12. Utgåtte kommuner i 2016 er inkludert (markert med kursiv). Utbetalt sosialhjelp og introduksjonsstønad er ikke inkludert. Ikke avrundet

Kommune	Antall i målgruppen		Totale utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse		Utgift per person til integreringstiltak og administrasjon av disse	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
0106 Fredrikstad	710	603	53 129 736	46 496 068	74 883	77 108
0213 Ski	384	351	40 423 742	32 130 883	105 407	91 672
0219 Bærum	1 052	915	122 810 425	106 539 728	116 740	116 437
0220 Asker	504	449	55 759 873	54 870 651	110 635	122 206
0231 Skedsmo (ny)	648	-	59 419 761	-	91 697	
0301 Oslo	4 696	4 019	422 710 290	375 074 479	90 025	93 337
<i>0502 Gjøvik</i>	-	405	-	35 022 420		86 475
0602 Drammen	924	881	58 291 492	78 631 939	63 086	89 253
<i>0624 Øvre Eiker</i>	-	136	-	13 335 432		98 055
0709 Larvik	443	399	41 084 891	39 680 890	92 847	99 576
<i>0806 Skien</i>	-	578	-	52 608 198		91 018
0815 Kragerø	241	227	13 749 894	17 882 990	57 054	78 780
1001 Kristiansand	1 428	1 286	112 297 525	110 142 407	78 640	85 681
<i>1017 Songdalen</i>	-	152	-	13 735 747		90 367
1103 Stavanger (ny)	1 126	-	111 967 226	-	99 482	
<i>1106 Haugesund</i>	-	395	-	25 811 388		65 345
1149 Karmøy	320	293	23 125 840	19 794 614	72 381	67 558
1445 Gloppen	145	129	7 265 207	10 684 378	50 105	82 825
1201 Bergen	2 669	2 316	255 042 114	227 434 184	95 557	98 201
1505 Kristiansund	364	329	19 830 761	18 364 763	54 555	55 905
1601 Trondheim	2 494	2 191	226 931 667	207 854 785	91 009	94 868
1804 Bodø	647	613	47 824 693	49 325 002	73 975	80 531
2003 Vadsø	415	406	(15 439 454)	20 100 623	(37 248)	49 509
2012 Alta	247	250	13 584 262	15 771 339	54 997	63 085
I alt	19 452	17 318	1 669 809 945	1 571 292 906	85 843	90 732

Vedleggstabell 3.

Antall personer i målgruppen per 31.12 .2017 etter bosettingsår, flyktningkategori, alder, kjønn, landsdel, kommunestørrelse og statsborgerskap.

Bakgrunnsopplysninger		Antall personer		Prosent	
		Målgruppen	Adm.und	Målgruppen	Adm.und
I alt		64 062	19 807	100,0	100,0
Kull	2017	13 868	4 180	21,5	21,4
	2016	18 860	5 346	39,8	35,0
	2015	13 869	3 954	21,5	19,1
	2014	9 366	3 200	9,8	12,5
	2013	8 099	3 127	7,3	12,0
Flyktningekategori	ANN	299	133	0,4	0,6
	FAM	14 360	4 342	22,2	21,9
	FLUKTASYL	39 152	12 724	61,0	64,2
	FLUKTOFF	10 251	2 608	16,5	13,3
Alder	0 - 5	5 688	1 465	9,4	7,7
	6 - 15	13 065	3 554	20,3	17,9
	16 - 18	4 793	1 533	7,9	8,2
	19 - 25	10 750	3 582	17,0	18,2
	26 - 35	17 392	5 646	26,7	28,1
	36 - 45	8 253	2 586	12,5	12,8
	46 - 55	2 809	949	4,3	4,7
	56 - 66	979	366	1,5	1,8
	67 ->	333	126	0,5	0,6
Kjønn	Menn	38 214	11 896	60,5	60,8
	Kvinner	25 848	7 911	39,5	39,2
Landsdel	Oslo og Akershus	10 188	7 501	15,4	37,6
	Hedmark og Oppland	5 241	-	8,2	-
	Sør-Østlandet	11 494	2 366	18,0	12,0
	Agder og Rogaland	10 408	2 939	16,3	14,9
	Vestlandet	11 355	3 200	17,9	16,1
	Trøndelag	6 651	2 502	10,5	12,9
	Nord-Norge	8 725	1 299	13,6	6,5
Innbyggere	0 - 9999	19 927	528	32,0	2,6
	10000 - 19999	9 863	227	15,4	1,1
	20000 - 49999	13 615	1 729	21,2	8,9
	50000 ->	20 657	17 323	31,4	87,4

Bakgrunnsopplysninger	Antall personer		Prosent	
	Mål- gruppen	Adm.und	Mål- gruppen	Adm.und
Norsk	1 764	737	1,9	3,0
Øst-Europa	521	191	0,7	0,9
Vest-Europa u/Tyrkia, Nord- Amerika og Oseania ekskl Norge	19	9	0,0	0,0
Asia m/Tyrkia	32 975	9 768	55,4	52,1
Afrika	26 309	8 212	37,8	39,1
Sør- og Mellom-Amerika	93	50	0,1	0,2
Statsløse og uoppgitt	2 381	840	4,1	4,7

Vedleggstabell 4

Oversikt over kommunenes totale inntekter og utgifter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. 2017. Kroner. Ikke avrundet.

Kommune	Totale utgifter med lokaler	Totale inntekter	Resultat	Antall timer	Antall årsverk	Antall timer per årsverk
0106 Fredrikstad	36 047 055	30 205 911	-5 841 144	32 660	41	805,4
0213 Ski	23 705 707	20 645 476	-4 411 375	17 858	24	753,5
0219 Bærum	53 009 000	43 576 000	-9 433 000	39 680	45	880,4
0220 Asker	14 153 451	19 934 283	5 780 832	9 030	11	851,9
0231 Skedsmo (NY)	16 291 961	22 759 947	6 467 986	8 678	11	808,0
0301 Oslo	291 764 549	272 926 092	-18 838 457	148 796	199	747,7
0602 Drammen	35 428 759	39 472 047	4 043 288	21 063	26	807,0
0709 Larvik	26 278 400	22 699 382	-3 579 018	17 468	23	764,5
0815 Kragerø	6 252 231	6 273 799	21 568	4 468	6	742,2
1001 Kristiansand	55 848 999	47 528 871	-8 320 128	35 775	45	795,0
1103 Stavanger (NY)	65 278 831	54 820 230	-10 458 601	42 490	55	772,5
1149 Karmøy	12 777 526	10 432 774	-2 344 752	9 706	12	781,5
1201 Bergen	132 347 603	111 670 417	-20 677 186	79 519	115	689,7
1445 Gloppen	4 222 187	3 981 239	-240 948	3 009	4	752,3
1505 Kristiansund	12 657 968	13 114 849	456 881	8 004	11	741,1
1601 Trondheim	82 724 385	85 392 637	2 668 252	63 059	83	759,7
1804 Bodø	20 088 708	10 198 428	-9 890 280	14 370	18	807,9
2003 Vadsø	10 508 101	10 567 498	59 397	8 974	11	815,8
2012 Alta	11 879 530	8 107 034	-3 772 496	8 617	12	744,8
Sum utvalgskommuner	911 434 019	834 306 914	-77 127 105	573 224	751	763,8

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

IMDi Øst

Østfold, Vestfold,
Akershus og Oslo
Besøksadresse:
Tollbugata 20, 0152 Oslo

IMDi Indre Østland

Hedmark, Oppland og
Buskerud
Besøksadresse:
Storgata 16, 2815 Gjøvik

IMDi Sør

Telemark,
Aust-Agder og Vest-Agder
Besøksadresse:
Tordenskjoldsgate 65
4614 Kristiansand

IMDi Vest

Rogaland, Hordaland og
Sogn og Fjordane
Besøksadresse:
Sandbrogaten 5-7
5003 Bergen

IMDi Midt-Norge

Møre og Romsdal,
Sør- og Nord-Trøndelag
Besøksadresse:
Peter Egges plass 2, 7011
Trondheim (inngang fra
Kjøpmannsgata 32)

IMDi Nord

Nordland,
Troms og Finnmark
Besøksadresse:
Dronningensgate 52/54
8514 Narvik

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Postadresse til alle kontorer
unntatt IMDi Midt-Norge:
Postboks 8059 Dep.
N-0031 Oslo

Postadresse til
IMDi Midt-Norge:
Postboks 2438 Sluppen
7005 Trondheim

Kontoradr.:
Tollbugata 20
Tlf: (+47) 24 16 88 00
Faks: (+47) 24 16 88 01
www.imdi.no
E-post: post@imdi.no

www.imdi.no